ANTON PAVLOVICI CEHOV

UNCHIUL VANEA

Scene din viaţa la ţară în patru acte (1897)

Personaje:

SEREBREAKOV ALBXANDR VLADIMIROVICI, profesor universitar la pensie

ELENA ANDREEVNA, soţia lui, 27 de ani SOFIA ALEX (SONIA), fiica lui din prima căsătorie.

VOINITKAIA MARIA VASILIEVNA, văduvă de consilier, mama primei soţii a profesorului

VOINIŢKI IVAN PETROVICI, fiul ei

ASTROV MIHAIL LVOVICI, medic

TELEGHIN ILIA ILICI, proprietar scăpătat

MARINA, dădacă bătrină

Un argat.

Acţiunea se petrece la conacul lui Serebreakov.

ACTUL ÎNTÂI.

Un parc. Se vede o aripă de casă, cu terasă. Pe alee, sub un plop bătrân, o masă pregătită pentru ceai. Scaune, bănci, pe una din ele o chitară. Nu departe de masă, un scrânciob. Ora trei după masă. Cerul înnorat.

MARINA (puhavă, bătrână, cu mişcări încete, stă langă samovar, împletind un ciorap, în timp ce Astrov se plimbă în preajma ei. îi umple paharul): Bea, tătucule!

ASTROV (luând fără poftă paharul): N-ern chef!

MARINA: Dar un păhărel de vodcă ai bea?

ASTROV: Nu, nu beau în fiecare zi. Şi apoi, e şi zăduf. (Pauză.) Câţi ani să fie de când ne cunoaştem, dădacă?

MARINA (pe gânduri): Câţi? Dumnezeu ştie… Ai veni pe meleagurile astea… Ia să vedem… Trăia încă Vera Petrovna, numa Scnecikăi. Pe vremea ei ai venit la noi două ierni în şir… Păi de atunci se cheemă că au trecut cem unsprezece eni. (Gândindu-se.) Ba, poate şi mai mult…

ASTROV: M-am schimbat mult de-atunci?

MARINA: Mult. Erai tânăr, frumos… Acum, ai îmbătrânit. Şi parcă şi frumuseţea ţi-e altfel. Şi-apoi, dacă-l vorba, mai bei şi câte un păhărel de vodcă!

ASTROV: Da… în zece ani am ajuns să fiu alt cm. Care o fi pricina? Am lucrat prea mult, dădacă. De dimineaţă până seara în picioare, să nu ştii ce-l odihna, iar noaptea, când te vâri în aşternut, ţi-e tot frică sa nu te cheme cumva la vreun bolnav. De când ne-am cunoscut n-em avut nici o zi liberă.

Cum să nu-mbătrâneşti? Că şi viaţa e plicticoasă, idioată, murdară… Te trage la fund viaţa asta! In jurul tău numai oameni scrântiţi, peste tot oameni scrântiţi şi dacă trăieşti cu ei doi-trei ani, încetul cu încetul, fără să-ţi dai seama, ajungi să te scrânteşti şi tu… Asta e soarta. (îşi răsuceşte mustaţa lungă.) Lungă mi-a mai crescut mustaţa! Timpită mustaţă! Am ajuns şi eu să fiu un om scrântit, dădacă. De prostit încă nu m-am prostit, mulţumesc lui Dumnezeu, creierii îmi sunt încă la locul lor, dar parcă mi s-

au tocit simţurile. Nu vreau nimic, nu-mi trebuie nimic, nu iubesc pe nimeni… Uite, numai pe tine te iubesc. (O sărută pe cap.) Gând eram copil, am avut şi eu o dădacă.

Semăna cu tine.

MARINA: Poate vrei să mănânci?

ASTROV: Nu. în postul mare, în a treia săptămână, am plecat la Maliţkoe. Bântuia molima… Tifos exantematic. Zăceau toţi în bordeie, claie peste grămadă… Murdărie, duhoare, fum… Viţei pe jos, de-a valma cu bolnavii şi purceii tot acolo. M-am zbătut toată ziua, n-am stat jos o clipă, nici o picătură de apă n-am pus în gură. Dar când m-am întors acasă, crezi că m- au lăsat să răsuflu? Mi-au adus un acar de la gară. L-am întins pe masă să-l operez, iar el s-a apucat să-mi moară sub cloroform. Şi, uite, când nu trebuia, m-au năpădit simţămintele şi a început să mă mustre cugetul, ca şi cum aş fi vrut într-adins să-l omor. Şi atunci m-am aşezat, am închis ochii uite-aşa, ca acum şi m-am gândit: ne vor pomeni oare, cu o vorbă bună, cei ce vor trăi cu o sută, două sute de ani după noi şi cărora azi le croim drumul? Eu cred că nu ne vor pomeni, dădacă!

MARINA: Oamenii nu! Dar Dumnezeu o să-şi aducă aminte.

ASTROV: Bine-ai spus, dădacă! Uite, îţi mulţumesc.

(Intră Voiniţkl.)

VOINIŢKI (iese din casă, a dormit după dejun şi-i e faţa umflată de somn. Se aşazi pe bancă, îndreptându-şi cracată elegantă): Da… (Pauză.) Da…

ASTROV: Ai dormit bine?

VOINIŢKI: Da, foarte bine. (Cască.) De când trăieşte aici profesorul cu nevastă-sa, viaţa mi s-a dat peste cap… Nu dorm la vreme, la masă mănânc fel de fel de sosuri picante, beau vin… Astea nu-s sănătoase. înainte nu aveam nici o clipă de răgaz. Lucram împreună cu Sonia, cu cât

spor nu mai e nevoie să-ţi spun. Acum munceşte numai Sonia. Eu dorm, mănânc, beau… Nu e bine!

MARINA (dlnd din cap): Şi ce mai rânduială la noi! Profesorul se scoală la amiază, iar samovarul fierbe şi-l aşteaptă toată dimineaţa. Până să vină ei, ne aşezam la masă la unu, ca toţi oamenii, dar de când sunt ei aici mâncăm la şapte seara! Noaptea, profesorul citeşte şi scrie, iar la două, deodată soneria… Ce s-a întâmplat, măiculiţă? Vrea ceai! Du-te de trezeşte toată lumea pentru el şi pune-l samovarul…

Ce mai rânduială!

ASTROV: Şi mult o să mai stea pe-aici?

VOINIŢKI (fluieră): O sută de ani. Profesorul s-a hotărât să se stabilească aici.

MARINA: Uite şi acum: de două ceasuri stă samovarul pe masă şi ei s-au dus la plimbare.

VOINIŢKI: Iată-i că vin! Nu te prăpădi cu firea!

('Se aud glasuri; din fundul parcului vin Serebreakov, Elena Andreevna, Sonia şi Teleghin, care se întorc de la plimbare.)

SEREBREAKOV: Foarte frumos, foarte frumos. Priveliştile sunt minunate.

TELEGHIN: într-adevăr deosebite, excelenţă!

SONIA: Tată, mâine mergem la ocolul silvic. Vii cu noi?

VOINIŢKI: Poftiţi, vă rcg, la ceai!

SEREBREAKOV: Fiţi buni, dragii mei şi trimiteţi-mi ceaiul în biroul meu.

Mai am încă de lucru astăzi.

SONIA: Sunt sigură că o să-ţi placă la ocolul silvic. (Elena Anireevna, Serebreakov şi Sonia intră în casă. Teleghin se aşază la masă, Ungă Marina.)

VOINIŢKI: E cald şi zăduf, dar marele nostru învăţat cară cu el paltonul, galoşii, mănuşile şi umbrela.

ASTROV: Se îngrijeşte'omul.

VOINIŢKI: Şi ea ce frumoasă e! Ce frumoasă! în viaţa mea n-am văzut o femeie mai frumoasă!

TELEGHIN: Eu, Maria Timofeevna, fie că m-aş plimba pe câmp, sau într- o grădină la umbră, fie că aş privi masa asta simt întotdeauna o fericire nespusă. Vremea e minunată, păsările cântă, trăim în pace şi bună-nţelegere…

ce ne mai trebuie? (Luand paharul.) îţi mulţumesc din toată inima! VOINIŢKI (visător): Ochii ei… Minunată femeie!

ASTROV: Povesteşte-ne ceva, Ivan Petro viei! VOINIŢKI (moale): Ce să-ţi povestesc?

ASTROV: Nu-l nimic nou?

VOINIŢKI: Nimic. Toate-s vechi. Eu sunt acelaşi ca pe vremuri, ba poate şi mai rău, fiindcă m-am lăsat, m'-am dat lenii, nu fac nimic, ci doar bombănesc toată ziua, ca moşnegii. Maman, bătrâna mea gaiţă, tot mai ciripeşte despre emanciparea femeii. Cu un ochi se uită-n fundul gropii şi cu celălalt caută în cărţile ei savante semnele unei vieţi noi!

ASTROV: Şi profesorul?

VOINIŢKI: Profesorul, ca şi mai înainte, stă în cabinetul lui şi scrie de dimineaţă până noaptea târziu. „Scrie-mi ode nesfârşite cu frunţile-ncruntate, dar laurii şi fala nu vor să se arate…” Biata hârtie! Mai bine şi-ar scrie biografia! Grozav subiect! Mă-nţelegi! Un profesor ieşit la pensie, un hodorog, o caricatură de savant bătrân. Podagră, reumatism, migrene, iar de

gelozie şi invidie i s-a umflat şi ficatul. Şi dihania asta trăieşte pe moşia primei sale soţii şi nu de plăcere, ci pentru că buzunarul nu-l îngăduie să trăiască la oraş. Se plânge mereu de nenorocirile lui, deşi în realitate e nespus de fericit. (Nervos.) Gândeşte-te numai ce noroc a avut! Fiul unui biet ţârcovnic, intră la seminar, reuşeşte apoi să obţină gradele universitare, ba şi o catedră! Ajunge excelenţă, ginerele unui senator şi aşa mai departe. De altfel, toate astea nu au nici o importanţă. Dar ascultă altceva! De douăzeci şi cinci de ani bătuţi pe muchie, omul acesta ţine prelegeri şi scrie despre artă, fără să înţeleagă o iotă! De douăzeci şi cinci de ani rumegă părerile altora despre realism sau naturalism şi alte bazaconii. De douăzeci şi cinci de ani ţine prelegeri şi scrie despre ceea ce oamenii inteligenţi ştiu de mult, iar pe proşti nu-l interesează. Adică de douăzeci şi cinci de ani bate apa în piuă. Şi în acelaşi timp, ce îngâmfare! Ce ifose! A ieşit la pensie şi nu-l cunoaşte nimeni. E absolut necunoscut. Va să zică douăzeci şi cinci de ani a ocupat locul altuia. Şi uită-te la el cum calcă de parcă e un semizeu.

ASTROV: Pare-mi-se că-l invidiezi!

VOINIŢKI: Da. Află că-l invidiez! Şi ce trecere are la îemei! Nici un Don Juan n-a cunoscut un succes ca al lui. Nevasta lui dintâi, sora mea, era o fiinţă încântătoare, blajină, curată ca cerul ăsta albastru, nobilă, generoasă. A avut mai mulţi adoratori decât a avut el discipoli, dar îl iubea cum numai îngerii curaţi pot iubi alte fiinţe tot atât de curate ca şi ei. Mama mea, soacra lui, până şi astăzi îl adoră şi e cuprinsă în faţa lui de un fel de teamă sacră. A doua soţie, o femeie frumoasă şi deşteaptă ai văzut-o adineauri s-â căsătorit cu el, om bătrân şi i-a jertfit tinereţea, frumuseţea, libertatea şi strălucirea ei. Şi mă întreb de ce? Pentru ce?

ASTROV: Şi îi este credincioasă profesorului?

VOINIŢKI: Din păcate, da!

ASTROV: De ce „din păcate”?

VOINIŢKI: Pentru că fidelitatea asta e falsă de la început până la sfârşit.

Are multă retorică în ea, dar nici un pic de logică. E imoral să înşeli un soţ bătrân, pe care nu-l poţi suferi. Dar să înăbuşi în tine tinereţea şi sentimentele adevărate asta nu e imoral?

TELEGHIN (cu ton plângăreţ): Vanea, nu-mi place când te aud vorbind aşa. Zău! Spun drept… Şi femeia care-şi înşală soţul, ca şi bărbatul care-şi înşală soţia sunt în stare să-şi trădeze şi ţara!

VOINIŢKI '(supărat): Ţine-ţi gura, Ciupitule!

TELEGHIN: Lasă-mă să vorbesc, Vanea. Soţia mea a fugit de la mine cu iubitul ei chiar a doua zi după nuntă, din cauza înfăţişării mele nu prea atrăgătoare. Eu, după asta, nu m-am'abătut de la datorie. O iubesc şi acum şi-l sunt credincios, o ajut cu ce pot şi i-am dat toată averea pentru întreţinerea copiilor pe care i-a avut cu bărbatul pe care l-a iubit.' Am pierdut fericirea, dar mi-am păstrat mândria. Şi ea? Tinereţea i s-a dus; frumuseţea, sub puterea legilor firii, i s-a ofilit, omul pe care-l iubea a murit… Ce i-a rămas?

(Intră Sonia şi Elena Andreevna, apoi Maria Vasilievna cu o carte. Se aşază şi citeşte; i se dă ceai. Ea bea fără a se uita la ceilalţi.)

SONIA (grăbită, către Marina): Au venit ţăranii, dădacă. Du-te şi vorbeşte cu ei. Las' că servesc eu ceaiul. (Toarnă ceaiul.)

(Marina iese. Elena Andreevna îşi ia ceaşca şi bea ceaiul, aşezată In scranciob.)

ASTROV (către Elena Andreevna): Am venit să-l văd pe soţul dumneavoastră. Mi-aţi scris că e greu bolnav, că are reumatism şi nu mai ştiu ce! Dar se pare că e sănătos tun.

ELENA ANDREEVNA: Aseară nu i-a fost bine. Se plângea de dureri de picioare. Dar astăzi i-au trecut…

ASTROV: Eu însă eram să-mi rup gâtul întinzând-o treizeci de verste! Nu face nimic. Nu-l pentru prima dată. Dar de vreme ce tot sunt aici, am să

rămân până mâine şi am să-mi scot din pagubă cu somnul. Cel puţin am să dorm quantum satis1.

SONIA: Foarte bine. Rămâi atât de rar să dormi la noi! Sunt sigură că nici n-ai mâncat.

ASTROV: E-adevărat. N-am mâncat.

SONIA: Tocmai bine. Vei mânca la noi. Acum luăm prânzul la ora şapte. (îşi bea ceaiul.) Da ceaiul ăsta e rece!

TELEGHIN: Da, samovarul s-a răcit aproape de tot.

ELENA ANDREEVNA: Nu face nimic, Ivan Ivanâci, îl vom bea şi rece.

TELEGHIN: Mă iertaţi, nu Ivan Ivanâci, ci Ilia Ilici… Ilia Ilici Teleghin…

Sau, cum îmi spun unii, din pricina feţei mele ciupite de vărsat: Ciupitul. Am botezat-o pe So-nia şi excelenţa-sa, soţul dumneavoastră, mă cunoaşte foarte bine. Acum locuiesc pe proprietatea dumneavoastră şi dacă aţi binevoit să observaţi, iau în fiecare zi masa la dumneavoastră.

SONIA: Ilia Ilici e ajutorul nostru. Mâna noastră dreaptă. (Afectuoasă.) Nasule, să-ţi mai pun o ceaşcă, nasule?

MARIA VASILIEVNA: Ah!

SONIA: Ce e bunicuţă?

MARIA VASILIEVNA: Am uitat să-l spun ceva lui Ale-xandr… Mi-am pierdut memoria… Azi am primit o scrisoare de Ia Pavel Alexeevici de la Harkov… Ne-a trimis o nouă broşură de-a lui…

ASTROV: E interesantă?

MARIA VASILIEVNA: Interesantă, dar oarecum ciudată. Tăgăduieşte tot ce a apărat cu şapte ani în urmă. E înfiorător!

VOINIŢKI: Nu e nimic înfiorător! Maman, bea-ţi ceaiul!

MARIA VASILIEVNA: Bine, dar vreau să vorbesc!

VOINIŢKI: De cincizeci de ani nu facem altceva decât să vorbim şi iar să vorbim şi să citim broşuri. Ar fi timpul să-ncetăm.

MARIA VASILIEVNA: Nu ştiu de ce nu-ţi place când vorbesc eu. Iartă-mă, Jean, dar în ultimul an te-ai schimbat atât, încât nu te mai recunosc… Erai un om cu convingeri precise, o personalitate luminoasă…

VOINIŢKI: O da, eram o personalitate luminoasă, care nu mai lumina pe nimeni. (Pauză.) Am fost o personalitate luminoasă! Altă glumă mai usturătoare nici nu mi s-ar putea spune. Am patruzeci şi şapte de ani. Până acum un an m-am străduit, ca şi voi, să-mi întunec într-adins vederea <u scolastica asta a voastră şi să nu-mi dau seama de viaţa adevărată şi credeam că fac bine. Acum însă dac-aţi şti! Nu dorm nopţi de-a rândul de ciudă şi de mânie, gândind >ce prosteşte mi-am pierdut timpul, când aş fi putut avea tot ce nu-mi mai îngăduie acum bătrâneţea să am!

SONIA: Unchiule Vanea, e plictisitor!

MARIA VASILIEVNA (către fiul ei): S-ar spune că vrei să dai vina pe convingerile tale de odinioară… Dar nu sunt ele de vină, ci tu… Ai uitat că o convingere prin ea însăşi nu «e nimic, e literă moartă… Ar fi trebuit fapte.

VOINIŢKI: Fapte? Nu toată lumea e în stare să fie un pcrpetuum mobile mâzgălitor de hârtie, ca Herr profesor al dumitale.

MARIA VASILIEVNA: Ce vrei să spui cu asta?

SONIA (rugător): Bunicuţă, unchiule Vanea! Vă rog! Vă rog mult…!

VOINIŢKI: Tac! Tac şi-mi cer iertare.

(Pauză.)

ELENA ANDREEVNA: Ce vreme frumoasă e azi! Nu e cald de loc… (Pauză.)

VOINIŢKI: E o vreme tocmai bună să te spânzuri…

(Teleghin îşi acordează chitara. Marina umblă în jurul casei şi cheamă găinile.)

MARINA: Pui, pui, pui…

SONIA: Dădacă, de ce-au venit ţăranii?

MARINA: Vechea poveste. Tot locul ăla nelucrat. Pui, pui, pui…

SONIA: Pe cine chemi?

MARINA: Pestriţa a scăpat cu puii. Să nu-l înhaţe gaia. (Pleacă.) (Teleghin cântă o polcă. Toţi ascultă în tăcere. Intră un argat.)

ARGATUL: Domnul doctor e aici? (Către Astrov.) Vă rog, Mihail Lvovici, au venit după dumneavoastră.

ASTROV: De unde?

ARGATUL: De la fabrică.

ASTROV (înciudat): Foarte mulţumesc. Ce să-l faci?… Trebuie să mă duc. (îşi caută şapca din ochi.) Ce păcat f Dracu să-l ia…

SONIA: Adevărat, e foarte neplăcut… De la fabrică în-toarce-te să iei masa cu noi.

ASTROV: O să fie prea târziu. N-ai ce să-l faci!… (Către argat.) Uite ce e, drăguţule: adu-mi mai întâi un păhărel de vodcă. (Argatul iese.) N-ai ce să-l faci! (Găseşte şapca.) într-o piesă a lui Ostrovski e un personaj cu mustaţă mare şi numai cu o fărâmă de minte. Ăla sunt eu… Aşadar, doamnelor, domnilor, am onoarea! (Către Elena Andreevna.) Dacă o să vă abateţi vreodată pe la mine, uite, împreună cu Sofia Alexandrovna, o să mă bucur din toată inima. Am o moşioară nu prea mare, cu totul vreo treizeci de deseatine, dar dacă vă interesează, am o livadă model şi o pepinieră cum nu găseşti la o mie de verste împrejur. Alături de mine e ocolul silvic…

Şeful ocolului e bătrân şi mereu bolnav, aşa că, la drept vorbind, eu duc toate treburile.

ELENA ANDREEVNA: Mi s-a spus că vă plac pădurile. Desigur că asta poate să fie de mare folos. Dar nu vă îndepărtează, oare, de la adevărata dumneavoastră menire? Sân-teţi medic!

ASTROV: Numai Dumnezeu ştie care e adevărata noastră menire.

ELENA ANDREEVNA: Şi vă interesează?

ASTROV: Da, este un lucru interesant.

VOINIŢKI (ironic): Grozav!

ELENA ANDREEVNA (către Astrov): Sunteţi încă tânăr. După înfăţişare să tot aveţi treizeci şi şase, treizeci şi şapte de ani. De aceea cred că nu e chiar atât de interesantă pe cât spuneţi îndeletnicirea asta. Pădure şi iar pădure! Trebuie să fie monoton.

SONIA: Nu. E cât se poate de interesant! Mihail Lvovici sădeşte în fiecare an o pădure nouă şi a primit chiar o medalie de bronz şi o diplomă. Se trudeşte să nu fie distruse pădurile bătrâne. Când îl auzi vorbind, trebuie să fii de părerea lui! Spune că pădurile sunt podoaba pământului, că-l învaţă pe om să înţeleagă frumosul şi-l dau o mare bucurie sufletească. Pădurile îndulcesc clima aspră şi în ţările unde clima e mai blândă, omul îşi cheltuieşte mai puţin puterile în luptă cu natura. De aceea şi omul acolo e mai cumpătat şi mai blând. Oamenii de acolo sunt frumoşi, zvelţi, sensibili. Vorba lor e mai aleasă, mişcările pline de graţie. Acolo înfloresc ştiinţele şi artele, filosofia lor nu e întunecată, iar purtarea lor faţă de femei e plină de eleganţă şi nobleţe…

VOINIŢKI (râzând): Bravo! Bravo! Toate astea sunt frumoase, dar nu sunt convingătoare, aşa că… (Către Astrov.) Dă-mi voie, prietene, să fac focul în sobe tot cu lemne şi să clădesc hambare tot din lemn!

ASTROV: Ai putea să faci foc în sobe cu turbă şi să-ţi clădeşti hambarele din piatră. Hai, să zic, să se taie pădurile pentru nevoi; dar de ce

să le distrugi? Pădurile Rusiei trosnesfc sub topoare. Pier miliarde de copaci. Se nimicesc adăposturile animalelor şi păsărilor. Râurile scad şi până la urmă seacă. Privelişti minunate dispar pentru totdeauna. Şi toate astea pentru că omul leneş n-are atâta minte să se aplece şi să ridice de pe jos cu ce să se încălzească. (Către Elena Andreevna.) Nu-l aşa,doamnă? Trebuie să fii barbar, fără un pic de judecată, ca să arzi în sobă această frumuseţe, să distrugi ceea ce nu eşti în stare să faci. Omul e înzestrat cu inteligenţă şi forţă creatoare ca să sporească tot ce-l este dat, dar până acum el n-a creat, ci a distrus.

Pădurile se împuţinează mereu, râurile seacă, vânatul se răreşte, clima s-a înăsprit şi pe zi ce trece pământul devine tot mai sărac şi mai urât. (Către Voiniţki.) Tu mă priveşti cu ironie şi tot ce spun ţi se pare lipsit de seriozitate. Se poate să fie intr-adevăr o ciudăţenie a mea. Totuşi, când trec pe lângă pădurile ţăranilor, pe care le-am scăpat de la tăiere, sau când aud freamătul lăstărişului sădit cu mâinile mele, simt că şi clima e oarecum în stăpânirea mea şi dacă peste o mie de ani omul va fi fericit cât de cât, asta o să fie puţin şi meritul meu. Când sădesc un mesteacăn şi-l văd apoi cum înverzeşte şi se leagănă în vânt, mi se umple sufletul de mândrie şi. (Văzându-l pe argat care i-a adus pe tavă un păhărel de vodcă.) Totuşi. (Bea.) E timpul să plec! Dar toate astea, la urma urmei, sunt poate o ciudăţenie de a mea. Am onoarea să vă salut! (Se îndreaptă spre casă.)

SONIA (îl ia de braţ şi merg împreună): Şi când mai vii pe la noi?

ASTROV: Nu ştiu…

SONIA: Iar o să treacă o lună…?

(Astrov şi Sonia intră în casă. Maria Vasilievna şi Teleghin rămân lingă masă. Elena Andreevna şi Voiniţki se îndreaptă spre terasă.)

ELENA ANDREEVNA: Ivan Petrovici, iar te-ai purtat cum nu se poate mai urât! Era neapărată nevoie s-o superi pe Maria Vasilievna vorbind de perpetuum mobile? Şi azi dimineaţă, la micul dejun, iar te-ai certat cu Alexandri Ce lucruri meschine!

VOINIŢKI: Dar dacă îl urăsc?

ELENA ANDREEVNA: Pe Alexandr n-ai de ce să-l urăşti. E şi el ca toţi ceilalţi. Nu e mai rău decât dumneata.

VOINIŢKI: Dacă ai putea să-ţi vezi faţa şi mişcările! Ce lene ţi-e să trăieşti! Ah, ce lene!

ELENA ANDREEVNA: Mi-e lene şi mi-e silă! Toţi îl vorbesc de rău pe soţul meu şi toţi mă privesc cu milă: „Nenorocita de ea, are un bărbat bătrân!" O, ce bine înţeleg compătimirea asta. Tocmai cum a spus Astrov adineauri: cu toţii distrugeţi pădurea fără să vă gândiţi, şi-n curând nu va mai rămâne nimic pe pământ. Şi tot fără să vă gândiţi îl distrugeţi şi pe om, şi-n curând, mulţumită vouă, nu va mai rămâne pe pământ nici credinţă, nici curăţie sufletească, nici putere de jertfă. De ce nu sunteţi în stare să vă uitaţi cu indiferenţă la o femeie care nu e a voastră? Pentru că doctorul ăsta are dreptate: în voi toţi stă demonul distrugerii! Nu vă e milă nici de păduri, nici de păsări, nici de femei, nu vă e milă de nimic…

VOINIŢKI: Nu-mi place filosofia asta! (Pauză.)

ELENA ANDREEVNA: Doctorul ăsta are o faţă obosită, nervoasă.

Interesantă figură! Fără îndoială că Soniei îi place. E îndrăgostită de el şi eu o înţeleg. De când sunt aici, a venit de trei ori. Dar eu sunt timidă şi n-am stat niciodată de vorbă cu el cum ar fi trebuit şi nici n-am fost prea drăguţă cu el. O fi crezând poate că sunt rea… Cred, Ivan Petrovici, că noi suntem atât de buni prieteni, fiindcă amândoi suntem aşa de plictisiţi şi de plicticoşi. Da, plicticoşi! Nu mă privi aşa, că nu-mi place!

VOINIŢKI: Cum te-aş putea privi altfel, dacă te iubesc! Eşti fericirea mea, viaţa mea, tinereţea mea! Ştiu că n-am cum să fiu iubit. Sorţii mei sunt egali cu zero. Dar eu nu vreau nimic. Lasă-mă să te privesc şi să-ţi ascult glasul…

ELENA ANDREEVNA: Vorbeşte mai încet. Poate să te audă cineva. (Pornesc spre casă.)

VOINIŢKI (mergând după ea): Dă-mi numai voie să-ţi vorbesc de dragostea mea, nu mă goni! Doar atât. Şi pentru mine va fi o fericire

nespusă…

ELENA ANDREEVNA: Ce chin…

(Amândoi intră în casă. Teleghin loveşte strunele chitarei i şi cântă o polcă; Maria Vasilievna notează ceva pe marginea unei broşuri.)

Cortina.

ACTUL AL DOILEA.

Sufrageria din casa lui Ssrebreakov. Noapte. Se aude paznicul bătând toaca. Serebreakov stă într-un fotoliu în faţa ferestrei deschise, picotind şi Elena Andreevna, alături de el, picoteşte şi ea.

SEREBREAKOV (trezindu-se): Cine e? Tu eşti, Sonia?

„ELENA ANDREEVNA; Nu. Eu sunt.

SEREBREAKOV: Tu eşti Lenocika? Mă doare îngrozitor!

ELENA ANDREEVNA:'Ţi-a căzut pledul. (îi înveleşte picioarele.) Alexandr, închid fereastra!

SEREBREAKOV: Nu, că mă înăbuş… Adormisem şi am -visat că piciorul meu stâng nu mai era al meu. M-a trezit · o durere cumplită. Asta nu e podagră, mai degrabă reumatism. Cât e ceasul?

(Pauză.)

SEREBREAKOV: Mâine dimineaţă să mi-l cauţi în bibliotecă pe Batiuşkov.

Mi se pare că-l avem.

ELENA ANDREEVNA: Ce-ai spus?

SEREBREAKOV: Mâine dimineaţă să mi-l cauţi pe Batiuşkov. Îmi aduc aminte că-l avem. De ce-oi fi respirând atât de greu?

ELENA ANDREEVNA: Eşti obosit. Nu dormi de două nopţi.

SEREBREAKOV: Se spune că Turgheniev din podagră a dat în angină pectorală. Mă tem să nu fie şi cu mine la fel. Afurisită, nesuferită bătrâneţe! Dracu s-o ia! De când am îmbătrânit, mi-e silă de mine. Iar vouă, tuturor, trebuie să vă lie scârba să vă uitaţi la mine.

I.

ELENA ANDREEVNA: Vorbeşti de bătrâneţea ta ca şi cum noi toţi am fi vinovaţi de ea.

SEREBREAKOV: Tu eşti cea dintâi căreia trebuia să-l fie silă de mine. (Elena Andreevna pleacă de lingă el şi se aşază mai departe.) Şi desigur că ai dreptate. Nu sunt prost, te-nţeleg. Eşti tânără, sănătoasă, frumoasă, vrei să trăieşti, dar eu sunt bătrân, aproape un cadavru. Ce să-l fac? Parcă eu nu-nţeleg! E o prostie că mai tăiesc! Dar aşteaptă că am să vă eliberez pe toţi, în curând. N-am s-o mai duc multă vreme.

ELENA ANDREEVNA: Nu mai pot! Pentru numele lui Dumnezeu, taci odată!

SEREBREAKOV: După voi s-ar zice că toţi sunteţi sleiţi,. Că tânjiţi, că vă pierdeţi tinereţea din pricina mea şi că numai eu mă bucur de viaţă. Nu-l aşa?

ELENA ANDREEVNA: Taci! Nu vezi cât mă chinuieşti?

SEREBREAKOV: Fireşte, chinuiesc pe toată lumea.'

ELENA ANDREEVNA ' (printre lacrimi): Nu mai pot să rabd… Spune-mi odată ce vrei?

SEREBREAKOV: Nu vreau nimic.

ELENA ANDREEVNA: Atunci taci. Te rog să taci!

SEREBREAKOV: Curios! Când vorbeşte Ivan Petrovici sau bătrâna asta idioată de Maria Vasilievna, toţi ascultă fără să sufle. Şi e destul ca să spun şi eu o vorbă, pentru ca toţi să vă simţiţi nenorociţi. Până şi de glasul meu vă e silă… Să zicem că aş fi nesuferit, egoist, despotic! Dar nici la bătrâneţe să n- am dreptul să fiu egoist? Nici măcar atât n-am meritat? Uite, te-ntreb pe tine: n-am şi eu dreptul la o bătrâneţe tihnită, la atenţie din partea oamenilor?

ELENA ANDREEVNA:' Dar nimeni nu-ţi tăgăduieşte drepturile! (Fereastra se zguduie de vlnt.) S-a stârnit vântul, să-nchid fereastra! (O închide.) O să ploua. Nimeni nu-ţi tăgăduieşte drepturile.

(Pauză. În parc paznicul bate toaca şi cânlă ceva.)

SEREBREAKOV: Să-ţi închini toată viaţa ştiinţei, să te obişnuieşti cu cabinetul tău de lucru, cu auditoriul, cu colegii oameni respectabili şi, deodată, din senin, să te trezeşti în cavoul ăsta, să nu vezi în fiecare zi decât oameni tâmpiţi şi să n-auzi decât nerozii… Eu vreau să trăiesc, îmi place succesul, faima, zgomotul… Aici, parcă sunt în surghiun! Să ai în fiecare clipă nostalgia trecutului tău, să tot urmăreşti succesele altora, să-ţi fie frică de moarte… Nu pot!… Asta e peste puterile mele. Şi culmea e că nu mi se iartă bătrâneţea!

ELENA ANDREEVNA: Mai aşteaptă. Ai răbdare! Peste cinci-şase ani am să fiu bătrână şi eu.

(Intră Son ia.)

SONIA: Tată, tu ne-ai spus să trimitem după doctorul Astrov şi acum, după ce a venit, nu vrei să-l primeşti! Nu e frumos! Am pus degeaba omul pe drumuri…

SEREBREAKOV: Ce să-mi facă mie Astrov al tău? Se pricepe la medicină cum mă pricep eu la astronomie!

SONIA: Bine, nu putem aduce pentru podagra ta o întreagă facultate de medicină!

SEREBREAKOV: Nici nu vreau să stau de vorbă cu un smintit ca el.

SONIA: Cum crezi. (Se aşază.) Mi-e totuna.

SEREBREAKOV: Cât e ceasul? ELENA ANDREEVNA: Aproape unu.

SEREBREAKOV: Ce zăduf! Sonia, dă-mi picăturile de pe masă.

SONIA: Numaidecât! (I le dă.)

SEREBREAKOV (enervat): Ah, nu astea! Nimeni nu-l în stare să-ţi facă ceva.

SONIA: Te rog, fără capricii! Unora le-o fiplăcând poate, dar pe mine scuteşte-mă! Nu-mi place. Şi nici n-am timp, jmâine trebuie să mă scol de dimineaţă, că începe cositul finului.

{Intră Voiniţki, în halat şi cu o luminare.)

VOINIŢKL: Vine furtună. (Fulgeră.) Uite-o! Helene şi tu, Sonia, duceţi-vă la culcare. Am venit să vă schimb!

SEREBREAKOV (speriat): Nu, nu, nu mă lăsaţi cu el! O să mă omoare cu vorba!

VOINIŢKI: Dar trebuie să le laşi să se odihnească. N-au dormit de două nopţi.

SEREBREAKOV: N-au decât să se culce, dar pleacă şi tu. Îţi mulţumesc.

Te implor! In numele prieteniei noastre de «ltădată, nu stărui! O să stăm de vorbă mai târziu.

VOINIŢKI (zâmbind): în numele prieteniei noastre de altădată… De altădată.

SONIA: Da taci odată, unchiule Vanea!

SEREBREAKOV (soţiei): Draga mea, nu mă lăsa cu eL O să mă omoare cu vorba!

VOINIŢKI: începe să fie caraghios! (Intră Marina cu o luminare.)

SONIA: Mai bine te-ai culca, dădacă, e târziu!

MARINA: Nici n-am luat samovarul de pe masă. Nu rrai ajungi să te

culci.

SEREBREAKOV: Vechea poveste! Nimeni nu doarme, toţi sunt istoviţi, numai eu sunt în culmea fericirii…

MARINA (se apropie de Serebreakov, cu duioşie): Ce-i, tătucule? Te doare? Şi pe mine mă junghie picioarele, cum mă mai junghie… (îi îndreaptă pledul.) Asta e o boală veche la dumneata. Răposata Vera Petrovna, mama Soniei, nu dormea nopţi de-a rândul, chinuindu-se cu îngrijirile… Că tare mult te iubea… (Pauză.) Bătrânii sunt ca ăi mici, vor să fie căinaţi. Dar nimeni nu-l plânge pe-bătrâni. (îl sărută pe umăr.) Haidem la culcare… Tătucule. Haidem, sufleţelul meu!… Am să-ţi dau nişte ceai de tei şi am să-ţi încălzesc picioruşele… Am să mă rog Domnului pentru dumneata…

SEREBREAKOV (mişcat): Să mergem, Marina!

MARINA: Şi pe mine mă junghie picioarele, cum mă mai junghie! (îl conduce ajutată de Sonia.) Şi Vera Petrovna, pe vremuri, se necăjea şi plângea mereu… Tu, Soniuşka, erai încă mică şi prostuţă pe-atunci… Hai, tătucule, hai…!

(Serebreakov, Sonia şi Marina ies.)

ELENA ANDREEVNA: Mă istoveşte. Abia mă ţin picioarele!

VOINIŢKI: Pe dumneata te istoveşte el, dar eu mă istovesc pe mine!

Asta e a treia noapte de când nu dorm.

ELENA ANDREEVNA: Parcă e un blestem pe casa asta! Mama dumitale, în afară de broşurile ei şi de profesor, ne urăşte pe toţi; profesorul e irascibil, în mine nu se încrede, iar de dumneata se teme; Sonia se supără pe tatăl ei, se supără pe mine şi nu-mi vorbeşte de două săptămâni. Dumneata nu poţi să-l suferi pe soţul meu şi o dispreţuieşti pe faţă pe mama dumitale. Eu sunt enervată şi mi-a venit astăzi de vreo douăzeci de ori să plâng. Parcă e un blestem pe casa asta!

VOINIŢKI: Să lăsăm filosofia!

ELENA ANDREEVNA: Dumneata, Ivan Petrovici, eşti un om cult şi inteligent şi ar trebui să înţelegi că lumea se prăpădeşte nu din cauza tâlharilor, nici din cauza incendiilor, ci din pricina urii ascunse dintre oameni, din pricina tuturor acestor ciondăneli mărunte… Rostul dumitale ar fi nu să bcmbăneşti, ci să-l împaci pe toţi.

VOINIŢKI: Mai întâi împacă-mă cu mine însumi. Scumpa mea… (Ii ia mina să o sărute.)

ELENA ANDREEVNA: Ce înseamnă asta? (îşi trage mina.) Pleacă, te rog!

VOINIŢKI: Ploaia o să treacă îndată şi natura toată o să se învioreze şi o să respire în voie. Numai pe mine nimic n-o să mă învioreze… Zi şi noapte mă urmăreşte ca o stafie gândul că viaţa mea e pierdută pentru totdeauna.

Trecut nu am, mi l-am irosit prosteşte pe fleacuri, iar prezentul e groaznic şi stupid. Astea-s viaţa şi dragostea mea. Unde să le pun, ce să fac cu ele?

Sentimentele mele se prăpădesc fără folos, ca o rază de soare care bate într- o groapă. Şi mă prăpădesc şi eu…

ELENA ANDREEVNA: Când îmi vorbeşti de dragostea dumitale, mintea mi se-ntunecă şi nu ştiu ce să-ţi răspund. Iartă-mă, dar nu-ţi pot spune nimic. (Dă să plece.) Noapte bună!

VOINIŢKI (aşezându-l-se în cale): Şi dacă ai şti cât sufăr la gândul că în aceeaşi casă, alături de mine, se iroseşte o altă viaţă a dumitale! Ce mai aştepţi? Ce blestemată filosofie te ţine? Înţelege odată, înţelege…!

ELENA ANDREEVNA (cu ochii aţintiţi asupra lui): Ivan Petrovici, eşti beat!

VOINIŢKI: Se poate, se prea poate!

ELENA ANDREEVNA: Unde-l doctorul?

VOINIŢKI: E dincolo… la mine, doarme. Se poate, se prea poate… Toate s cu putinţă!

ELENA ANDREEVNA: Şi astăzi ai băut! De ce?

VOINIŢKI: Când bei, mâi seamănă puţin a viaţă… Lasă-mă să beau, Helene!

ELENA ANDREEVNA: înainte nu beai niciodată şi nu vorbeai atât de mult… Du-te şi te culcă! Mă plictiseşti!

VOINIŢKI (aplecându-se să-l sărute mina): Scumpa mea… Minunea mea…

ELENA ANDREEVNA (înciudată): Lasă-mă în pace! La urma urmei, e dezgustător! (Iese.)

VOINIŢKI (singur): S-a dus… (Pauză.) Acum zece ani, pe când trăia soră- mea, am întâlnit-o la dânsa. Pe-atunci avea şaptesprezece ani, iar eu treizeci şi şapte. De ce nu m-am îndrăgostit atunci de ea şi n-am cerut-o în căsătorie?'

Ar fi fost atât de uşor! Acum ar fi fost soţia mea… Da.-

Ne-ar fi trezit pe amândoi furtuna… Ea s-ar fi speriat de tunet, iar eu, luând-o în braţe, i-aş fi şoptit: „Nu-ţifieteamăr sunt aici”. O, gânduri minunate… Ce bine ar fi fost! Uite că-mi vine să şi râd!… Dar, Doamne, Dumnezeule, mi se încurcă gândurile în cap… De ce sunt bătrân? De ce nu mă-nţelege? Retorica ei, morala ei leneşă, gândurile ei absurde despre sfârşitul lumii, toate astea îmi sunt profund nesuferite! (Pauză.) O, cum m-am înşelat! L-am adorat pe profesorul ăsta, pe înţepenitul ăsta de podagră, am lucrat pentru-el ca un animal! Sonia şi cu mine am stors cât am putut din moşia asta. Ca nişte chiaburi am făcut negoţ cu untdelemn, mazăre, brânză. Ne-am luat de la gură ca să strângem ban cu ban şi să trimitem mii de ruble profesorului. Eram mândri de el şi de ştiinţa lui, trăiam şi respiram numai prin el. Tot ce scria şi spunea mi se părea genial… Doamne şi acum? Acum a ieşit la pensie, acum se vede răbojul vieţii lui. Nu va rămâne după el nici o pagină de muncă vrednică! E absolut necunoscut, un nimic. Un balon de săpun! M- arrt înşelat… Văd bine… M-am înşelat prosteşte!

(Intră Astrov, în haină, fără jiletcă şi fără cravată, puţin băut. După el Teleghin cu chitara.)

ASTROV: Haide, cântă!

TELEGHIN: Da doarme toată lumea!

ASTROV: Cântă! (Teleghin cântă în surdină.) Eşti singur? (Către Voiniţki.) Doamnele au plecat? (Punându-şi mâinile în şold, cântă încet.) „Casaşi cuptor te cară, gospodarul doarme afară”… M-a trezit furtuna… Ce mai ploicică! Cât o fi ceasul?

VOINIŢKI: Dracu ştie!

ASTROV: Parc-am auzit glasul Elenei Andreevna…?

VOINIŢKI: Adineauri a fost aici.

ASTROV: Straşnică femeie! (Priveşte flacoanele de pe masă.) Doctorii! De unde nu sunt reţete! De la Harkov, de la Moscova, de la Tuia… A umplut toate oraşele cu podagra lui! E bolnav cu adevărat, sau se preface?

VOINIŢKI: Ba e bolnav! (Pauză.)

ASTROV: De ce eşti astăzi atât de trist? Ţi-e milă de profesor?

VOINIŢKI: Lasă-mă în pace!

ASTROV: Sau poate că eşti îndrăgostit de nevasta lui?

VOINIŢKI: E prietena mea.

ASTROV: Atât de repede?

VOINIŢKI: Ce vrea să zică acest: „Atât de repede”?

ASTROV: O femeie nu poate fi prietenă cu un bărbat de-cât numai în ordinea următoare: mai întâi camaradă, apoi iubită şi abia la urmă prietenă.

VOINIŢKI: Trivială filosofie!

ASTROV: Ce-ai spus? Da… Trebuie să mărturisesc: încep să mă ticăloşesc. Vezi, sunt şi beat! De obicei mă îmbăt cam o dată pe lună. Când sunt în starea asta, mă simt tare neruşinat şi sunt cinic. Atunci nu-mi pasă de nimic. Fac cele mai grele operaţii, şi-mi reuşesc de minune; schiţez cele mai măreţe planuri pentru viitor. În aceste clipe nu mai cred despre mine că sunt un trăsnit, ci sunt convins că aduc omenirii un folos uriaş… Uriaş! În clipele astea am un sistem filosofic al meu propriu şi voi toţi, fraţilor, îmi păreţi nişte gângănii… Nişte microbi. (Către Teleghin.) Cântă, Ciupitule!

TELEGHIN: Din toată inima pentru tine, drăguţule, dar înţelege odată că dorm toţi ai casei!

ASTROV: Cântă, îţi spun! (Teleghin cântă încet.) Ar trebui să bem ceva. Haidem dincolo! Mi se pare că ne-a mai rămas puţin coniac. Iar când s-o face ziuă, s-o ştergem la mine acasă. Ne-am înţeles? Am un infirmier care nu spune niciodată: „Ne-am înţeles”, ci: „M-am înţeles”. Un pungaş fără pereche… Atunci., m-am înţeles”? (Văzând-o pe Şonia, care intră.) Iartă-mă că sunt fără cravată. (Iese repede; Teleghin îl urmează.)

SONIA: Şi tu, unchiule Vanea, iar te-ai îmbătat cu doctorul! S-au împrietenit şoimii noştri. Ei, el e întotdeauna aşa, dar ţie ce ţi-a venit? La vârsta ta nu-ţi sade bine.

VOINIŢKI: Vârsta n-are ce căuta aici… Dacă n-ai o viaţă adevărată, trăieşti cu nălucile. Tot e mai bine decât nimic!

SONIA: Tot fânul nostru a fost cosit, plouă în fiecare zi, totul putrezeşte, dar tu te ţii de năluci. Te-ai lăsat cu totul de gospodărie! Muncesc singură… E peste puterile mele… (Speriată.) Unchiule, ai lacrimi în ochi!

VOINIŢKI: Da de unde lacrimi? Nu-l nimic… Fleacuri. Te-ai uitat adineauri la mine cum se uita răposata maică-ta. Scumpa mea… (îi sărută cu patimă mâna şi obrajii.) Sora mea, dragă… De ce nu mai e printre noi? Dacă ar şti ea! O, Doamne, dacă ar şti!

SONIA: Ce anume să ştie, unchiule?

VOINIŢKI: Mi-e greu, nu ştiu cum… Nimic, nimic, dră-guţo… Lasă-mă… Altă dată.: Mă duc. (Iese.)

SONIA (bale în uşă): Mihail Lvovici, dormi? O clipă, te rog!

ASTROV (de după uşă): Numaidecât. (Apare după un timp. E în jiletcă şi cu cravată.) Ce doreşti, mă rog?

SONIA: Dacă îţi place, bea dumneata singur, dar te implor, nu-l mai pune şi pe unchiul să bea. Îi face rău.

ASTROV: Bine. N-o să mai bem. (Pauză.) Plec numaidecât la mine-acasă. Zis şi făcut. Până înhamă caii, se crapă de ziuă.

SONIA: Plouă. Aşteaptă până dimineaţă.

ASTROV: Furtuna ne ocoleşte. O să ne ajungă doar câţiva strop. Plec. Şi te rog să nu mă mai chemi la tatăl du-mitale. Eu îi spun că e podagră şi el că e reumatism. Eu îl rog să stea culcat şi el sade în fotoliu, iar azi nici n-a vrut să vorbească cu mine.

SONIA: E un răsfăţat. (Caută în bufet.) Vrei să mănânci ceva? ASTROV: Bucuros.

SONIA: îmi place să mănânc noaptea. Mi se pare că mai e ceva în bufet.

Se spune că în viaţa lui a avut mare succes la femei şi că femeile l-au răsfăţat. Uite, brânză. (Stau amân-doi Ungă bufet şi mănâncă.)

ASTROV: N-am mâncat nimic astăzi, am băut numai. Caracterul tatălui dumitale nu-l uşor de suportat. (Ia o Cehov Teatru sticlă din bufet.) Se poate? (Bea un păhărel.) Nu e nimeni aici şi pot să vorbesc pe faţă. Cred că n-aş putea trăi nici măcar o lună la dumneavoastră. M-aş înăbuşi… Tatăl du- mitale, care s-a înfundat cu totul în podagra şi în cărţile lui, unchiul Vanea cu melancolia lui, bunica dumitale şi, în sfârşit, mama dumitale vitregă…

SONIA: Ce-l cu mama mea vitregă?

ASTROV: La om, totul trebuie să fie frumos; şi faţa şi îmbrăcămintea şi sufletul şi gândurile. E frumoasă, fără îndoială, dar… Te uiţi la ea: mănâncă, doarme, se plimbă, ne vrăjeşte pe toţi cu frumuseţea ei… Şi asta-l tot. Nu cunoaşte nici un fel de îndatoriri. Alţii trebuiesc să lucreze pentru ea. E sau nu e aşa? Dar viaţa în trândăvie nu poate să rămână curată. (Pauză.) Poate că o judec prea aspru. Nici eu nu sunt mulţumit de viaţă, ca şi unchiul Vanea al dumitale. De aceea şi suntem aşa de acri amândoi.

SONIA: Dumneata nu eşti mulţumit de viaţă?

ASTROV: Viaţa în sine îmi place, dar viaţa asta a noastră rusească, de la ţară, viaţa asta de burtă-verde, nu pot s-o sufăr şi-o dispreţuiesc din adâncul sufletului. Iar întrucât priveşte viaţa mea proprie, zău că nu are nimic frumos în ea. Ştii când umbli noaptea printr-o pădure şi vezi o lumină licărind în depărtare, nu mai ştii nici de oboseală, nici de întuneric, nici de crengile ţepoase ce-ţi biciuiesc faţa. Ştii bine că eu muncesc ca nimeni altul în judeţ.

Soarta mă biciuieşte fără răgaz. Sufăr uneori peste puteri şi nu văd nicăieri nici o lumină înaintea mea. Pentru mine nu mai aştept nimic. Pe oameni nu-l iubesc… De mult nu mai iubesc pe nimeni.

SONIA: Pe nimeni?

ASTROV: Pe nimeni. Simt o oarecare duioşie, ca un fel de obişnuinţă, pentru bătrâna dumitale dădacă. Ţăranii parcă sunt toţi la fel: neluminaţi şi murdari, iar cu aşa-zişii intelectuali e greu să te împaci. Te obosesc. Toţi bunii noştri prieteni au gânduri mărunte, sentimente mărunte şi nu văd mai departe de lungul nasului. Sunt proşti, iar cei mai deştepţi şi mai răsăriţi sunt nişte isterici, roşi de autoanalize şi stăpâniţi de reflexe… Ăştia se văietă, sunt mizantropi, bâr-fesc în mod bolnăvicios, se apropie de om tiptil, pe la spate, îl privesc chiondorâş şi hotărăsc: „O, ăsta nu-l întreg la minte!” sau: „Ăstae o gură spartă!” Iar dacă nu ştiu ce

Etichetă să-ţi mai lipească pe frunte, spun: „E un om ciudat, da, foarte ciudat!” Iubesc pădurea asta-l ciudat; nu mănânc carne şi asta-l ciudat. Nu mai există raporturi directe, curate, libere faţă de natură şi de om! Nu şi nul (Vrea să bea.)

SONIA (îl împiedică): Nu, te rog, te implor, nu mai bea!

ASTROV: De ce?

SONIA: Nu-ţi sade bine de loc? Eşti un om deosebit, ai un glas cald, eşti cel mai minunat dintre toţi oamenii pe care îi cunosc. De ce vrei să semeni cu oamenii de rând care beau şi joacă cărţi? Să nu mai faci asta, te implor!

Dumneata spui întotdeauna că oamenii nu creează, ci distrug doar ceea ce le e dat de sus. Acum, de ce te distrugi pe dumneata însuţi? Nu, nu trebuie, te rog, te implor!

ASTROV (îi întinde mâna): N-am să mai beau.

SONIA: Dă-mi cuvântul.

ASTROV: Pe cuvântul meu de onoare.

SONIA (îi strânge mâna cu putere): Mulţumesc.

ASTROV: Gata. M-am trezit. Vezi, sunt treaz de-a bine-lea şi aşa voi rămâne până la sfârşitul zilelor mele. (Se uită la ceas.) Aşadar să urmăm: spuneam că mi-a trecut timpul şi că pentru mine acum e prea târziu… Am îmbătrânit, am muncit prea mult, m-am banalizat, sentimentele mi s-au tocit şi cred că nu m-aş mai putea lega de nimeni. Nu iubesc pe nimeni şi… Nici nu voi mai iubi. Numai frumuseţea mă mai atrage. Nu sunt nepăsător faţă de ea. Uite, cred că dacă Elena Andreevna ar vrea, ar putea să-mi sucească capul într-o singură zi… Dar vezi, asta nu mai e dragoste, nu mai e afecţiune… (îşi acoperă ochii cu mâna şi tresare).

SONIA: Ce-l cu dumneata?

ASTROV: Nu-l nimic. În postul mare mi-a murit un bolnav sub cloroform.

SONIA: E vremea să uiţi povestea asta. (Pauză.) Spune-mi, Mihail

Lvovici… Dacă aş avea o prietenă sau o soră mai mică şi dacă ai afla că ea… Să zicem… Te iubeşte, ce-ai face?

ASTROV (âând din umeri): Nu ştiu. Probabil… Nimic. I-aş da să înţeleagă că n-o pot iubi… Şi nici nu-mi stă gân-dul la asta, acum. Cum-necum, e timpul să plec. La revedere, draga mea, altfel nu mai isprăvim până-n zori. (îi strlnge mina.) Dacă-mi dai voie, am să trec prin salon; mă tem să nu mă oprească unchiul dumitale. (Pleacă.)

SONIA (singură): Nu mi-a spus nimic… Sufletul şi inima lui îmi sunt încă ascunse… Dar de ce mă simt atât de fericită? (Râde de bucurie.) I-am spus: eşti un om deosebit, nobil şi ai un glas cald. Să fi fost oare nepotrivit? Glasul lui vibrează, te mângâie… Uite, parcă-l aud încă răsunând aici… Când i-am vorbit însă de o soră mai mică, n-a înţeles… (Frln-gându-şi mâinile.) Ce cumplit e să ştii că nu eşti frumoasă. Şi eu o ştiu, o ştiu! Duminica trecută, când am ieşit de la biserică, am auzit cum se vorbea

despre mine şi o femeie a spus: „E bună, milostivă, dar păcat că e aşa de urâtă”. Urâtă.

(Intră Elena Andreevna.)

ELENA ANDREEVNA (deschide fereastra): A trecut furtuna. Ce aer curat! (Pauză.) Unde e doctorul? SONIA: A plecat.

(Pauză.)

ELENA ANDREEVNA: Sopbie!

SONIA: Da?

ELENA ANDREEVNA: Până când ai să mai fii supărată pe mine? Doar nu ne-am făcut nici un rău una alteia! De ce să ne duşmănim? N-are rost…

SONIA: Şi eu aveam acelaşi gând. (O îmbrăţişează.) Destul cu atâta supărare.

ELENA ANDREEVNA: Bine că s-a isprăvit! (Amândouă sunt emoţionate)

SONIA: Tata s-a culcat?

ELENA ANDREEVNA: Nu. E în salon… Nu ne vorbim săptămâni întregi şi Dumnezeu ştie de ce. (Văzlnd bufetul deschis.) Ce-l aici?

SONIA: A mâncat Mihail Lvovici.

ELENA ANDREEVNA: Uite şi vin. Hai să bem „Brii-derschaft”.

SONIA: Hai!

ELENA ANDREEVNA: Din acelaşi pahar… (Toarnă.) Mai bine-l aşa! Va să zică de acum încolo ne spunem „tu”?

SONIA: Da, da! (Beau şi se sărută.) De mult voiam să ne împăcăm, dar, nu ştiu de ce, nu îndrăzneam. (PUnge.)

ELENA ANDREEVNA: De ce plângi?

SONIA: Nu ştiu ce am, mi-a venit aşa dintr-o dată.

ELENA ANDREEVNA: Haide, haide, fii cuminte!… (PUnge şi ea.) Ce proastă sunt! Uite că acum plâng şi eu… (Pauză.) Eşti supărată pe mine fiindcă bănui că m-am măritat cu tatăl tău din interes. Dacă crezi în jurăminte, uite, mă jur: m-am căsătorit cu el din dragoste. Îmi plăcea fiindcă era un om învăţat, celebru. Dar iubirea asta n-a fost adevărată, era ceva artificial. Pe atunci însă mi se părea că e adevărată. Nu e vina mea. Iar tu, chiar de la căsătoria noastră, n-ai încetat să mă chinui cu privirile tale bănuitoare.

SONIA: Ei, lasă acum, că doar ne-am împăcat. Să uităm!

ELENA ANDREEVNA: Nu trebuie să mă mai priveşti aşa. Nu-ţi sade bine… Trebuie să ai încredere în toată lumea, altfel nu se poate trăi.

(Pauză.)

SONIA: Spune-mi sincer, ca unei prietene. Eşti fericită?

ELENA ANDREEVNA: Nu!

SONIA: Ştiam… Şi încă o întrebare. Spune-mi cinstit: ai vrea să ai un soţ tânăr?

ELENA ANDREEVNA: Ce copilă eşti! Nici vorbă că aş vrea. (Râde.) Ei, mai întreabă-mă ceva…

SONIA: Iţi place doctorul?

ELENA ANDREEVNA: Da, mult!

SONIA (râde): îţi par caraghioasă, nu-l aşa? Iată, a plecat acum câteva clipe, dar parcă îi mai aud glasul şi paşii… Îi văd chipul în fereastra asta

întunecată! Lasă-mă să-ţi spun totul… Dar nu pot vorbi aici, mi-e ruşine. Mai bine să mergem în odaia mea, să stăm acolo de vorbă! Spune-mi drept, îţi par o caraghioasă, nu-l aşa?… Spune-mi ceva despre elf.

ELENA ANDREEVNA: Ce anume?

SONIA: E deştept, se pricepe la toate, ştie tot… Vindecă oameni şi sădeşte păduri…

ELENA ANDREEVNA: Dar nu e vorba nici de medicină, nici de păduri… Înţelege, draga mea, are talent! Ştii tu ce e talentul? Curaj, minte liberă, elan… Sădeşti un copac şi te şx gândeşti ce o să fie peste o mie de ani întrezăreşti de pe acum fericirea omenirii. Astfel de oameni sunt rari. Ei trebuie iubiţi… Bea şi uneori e chiar grosolan… Ei şi? Un om de talent nu poate fi fără cusur. Gândeşte-te ce viaţă duce acest doctor?! Drumuri desfundate, pline de noroaie, geruri, viforniţe, distanţe uriaşe, oameni grosolani şi sălbatici, peste tot sărăcie şi boală. În asemenea împrejurări îi este greu celui care munceşte şi se luptă zi de zi să se păstreze până la patruzeci de ani cumpătat şi fără cusur… (O sărută.) Iţi doresc din suflet să fii fericită, o meriţi… (Se ridică.) Iar eu sunt o fiinţă anostă, un personaj episodic… Şi-n muzică, şi-n casa soţului meu şi în toate romanele mele de dragoste am fost doar un personaj episodic. De fapt, Sonia, dacă mă gândesc bine, sunt foarte, foarte nenorocită. (Umblă emoţionată pe scenă.) N-am parte de fericire pe lumea asta. Aşa e! De ce râzi?

SONIA (râde, cu faţa în palme): Ce fericită sunt! Ce fericită!

ELENA ANDREEVNA: Aş vrea să cânt la pian… Aş cânta ceva…

SONIA: Cântă! (O îmbrăţişează.) Nu pot să dorm… Cântă!

ELENA ANDREEVNA: Numaidecât. Dar tatăl tău nu doarme, şi, când e bolnav, muzica îl supără. Du-te şi-l întreabă. Dacă ne dă voie, cânt. Du-te.

SONIA: Mă duc. (Iese.) (în parc paznicul bate toaca.)

ELENA ANDREEVNA: De mult n-am mai cântat la pian. Am să cânt şi am să plâng. Am să plâng ca o proastă. (Se apleacă pe fereastră.) Tu baţi toaca, Efim?

GLASUL PAZNICULUI: Eu!

ELENA ANDREEVNA: Nu mai bate. Boierul e bolnav.

GLASUL PAZNICULUI: De-l aşa, plec. (Fluieră, chemân-du-şi clinii.) Ei, Jucika, Malcik, Jucika!

(Pauză.) SONIA (intrând în odaie): Nu-l voie.

(Cortina)

ACTUL AL TREILEA.

Salon în casa lui Sarebreakov. Trei uşi: în dreapta, în stingă, la mijloc. E ziuă. Voiniţki, Sonia stau jos; Elena Anirssvna se plimbă pe scenă îngândurată.

VOINIŢKI: Herr profesor a binevoit să-şi exprime dorinţa ca să ne adunăm cu toţii, astăzi, în acest salon, la ora unu. (Se uită la ceas.) Unu fără un sfert. Vrea să comunice ceva omenirii.

ELENA ANDREEVNA: O fi având vreo treabă cu noi…

VOINIŢKI: Nici un fel de treabă. Scrie prostii, bombăne, e gelos şi nimic mai mult.

SONIA (pe un ton de mustrare): Unchiule!

VOINIŢKI: Bine, iartă-mă. (Arătând-o pe Elena Andre-evna.) Uitaţi-vă la ea. Umblă şi se leagănă de lene ce-l e. Drăguţ! Foarte drăguţ!

ELENA ANDREEVNA: Iar dumneata nu ne mai slăbeşti cu bombăneala.

Cum de nu ţi s-a urât? (Cu tristeţe.) Mor de plictiseală. Nu ştiu ce să fac.

SONIA (dând din umeri): Treabă e destulă, numai să vrei. ELENA ANDREEVNA: De pildă?

SONIA: Vezi de gospodărie, învaţă oamenii, îngrijeşte bolnavii. Nu e destul? Când tu şi cu tata nu eraţi încă aici, unchiul Vanea şi cu mine ne duceam singuri să vindem făină în piaţă.

ELENA ANDREEVNA: Nu mă pricep şi nici nu mă interesează. Numai în romanele de idei eroii îi instruiesc şi-l lecuiesc pe ţărani. Ce-ar fi aşa, deodată, să m-apuc să-l le-cuiesc sau să-l învăţ?

SONIA: Eu una nu înţeleg de ce să nu faci asta? Aşteaptă puţin şi ai să te obişnuieşti. (O îmbrăţişează.) Nu-l voie să te plictiseşti, draga mea. (Râde.) Ştiu că te plictiseşti de nu-ţi mai găseşti locul. Dar plictiseala şi trândăvia sunt molipsitoare. Uite, unchiul Vanea nu mai face nimic, se ţine după tine ca o umbră, iar eu mi-am lăsat treburile şi am venit să stau de vorbă cu tine. M- am lenevit, nu mai pot lucrai înainte, doctorul Mihail Lvovici venea la noi foarte rar, o dată pe lună, era foarte greu să-l înduplеci, dar acum vine în fiecare zi. S-a lăsat şi de păduri şi de medicină. Ne-ai vrăjit pe toţi, zău aşa!

VOINIŢKI: După ce tânjeşti? (Cu vioiciune.) Haide, draga mea, minunată făptură, fii deşteaptă! În vinele dumitale curge sângerusalcă. Fii rusalcă! Dă-ţi drumul măcar o dată în viaţă şi îndrăgosteşte-te cât mai curând de vreun duh al apelor'şi, 'bâldâbâc, aruncă-te cu capu-n bulboană pentru ca Herr profesor şi noi toţi să rămânem cu gura căscată!

ELENA ANDREEVNA: Lasă-mă să trec! (Cu mlnie.) Ce cruzime! (Vrea să plece.)

VOINIŢKI (nu o lasă): Hai, odorul meu, iartă-mă… Îţi cer iertare. (îi sărută mina.) Hai să ne împăcăm!

ELENA ANDREEVNA: Recunoaşte că şi un înger şi-ar pierde răbdarea.

VOINIŢKI: în semn de pace şi înţelegere, îţi voi aduce chiar acum un buchet de trandafiri. L-am pregătit de azi dimineaţă… Trandafiri de toamnă trandafiri frumoşi şi trişti… (Iese.)

SONIA: Trandafiri de toamnă, trandafiri frumoşi şi trişti… (Privesc amândouă pe fereastră.)

ELENA ANDREEVNA: Uite c-am ajuns şi în septembrie! Cum o să ne petrecem iarna aici? (Pauză.) Unde-l doctorul?

SONIA: în odaia unchiului Vanea. Scrie nu ştiu ce. Îmi pare bine că a plecat unchiul Vanea. Vreau să-ţi vorbesc.

ELENA ANDREEVNA: Despre ce?

SONIA: Despre ce? (îşi pune capul pe pieptul ei.)

ELENA ANDREEVNA:'Ei, ajunge, ajunge. (îi mângâie părul.) Linişteşte-te.

SONIA: Nu sunt frumoasă!

ELENA ANDREEVNA: Ai O minune de păr.

SONIA: Asta nu! (Privindu-se In oglindă.) Nu! Când o femeie nu e frumoasă, i se spune: „Ai ochi minunaţi, ai păr minunat…” îl iubesc de şase ani, îl iubesc mai mult decât pe mama, în fiece clipă îl aud, îi simt strângerea mâinii şi sunt cu ochii mereu la uşă, aştept şi mi se pare mereu că va intra. Şi după cum vezi, caut mereu să-ţi vorbesc despre el. Acum vine în fiecare zi aici, dar nu se uită la mine, nu mă vede… Dacă ai şti ce chin e ăsta! Nu mai am nici o nădejde, niciuna, niciuna! (Desperată.) O Doamne, Dumnezeule,

dă-mi putere să îndur… Toată noaptea m-am rugat… Adeseori m-apropii de el, încep eu vorba, mă uit în ochii lui… Nu mai am mândrie, nu mai am putere să mă stăpânesc… N-am mai putut răbda şi i-am mărturisit

ieri unchiului Vanea că-l iubesc… Toţi servitorii ştiu că-l iubesc… Toţi o ştiu.

ELENA ANDREEVNA: Dar el?

SONIA: Nici nu mă vede.

ELENA ANDREEVNA (gânditoare): Ce om ciudat! Ştii ce? Lasă-mă să vorbesc cu el… Cu băgare de seamă, numai să-l dau să înţeleagă… (Pauză.) Sincer vorbind, nu e mai bine să te lămureşti odată? Lasă-mă să-l vorbesc. (Sonia încuviinţează din cap.)

ELENA ANDREEVNA: Foarte bine. Nu-l greu de aflat dacă te iubeşte sau nu te iubeşte. Nu fi neliniştită, drăguţa mea, nu te frământa. Am să-l iau pe departe, aşa ca să nu bage de seamă… Atât să ştim: da sau nu? (Pauză.) Şi dacă e nu, să nu mai calce pe-aici. Nu-l aşa? (Sonia aprobă, dând din cap.) Ţi- e mai uşor dacă nu-l vezi… Şi n-o să mai amâ-năm multă vreme: o să-l întrebăm chiar acum… Tocmai voia să-mi arate nişte planuri… Du-te şi spune- l că vreau să-l văd.

SONIA (puternic emoţionată): Ai să-mi spui tot adevărul?

ELENA ANDREEVNA: Da desigur. Mi se pare că adevărul, oricare ar fi el, nu e atât de cumplit ca nesiguranţa! Ai încredere în mine, draga mea.

SONIA: Da, da… Să-l spun că vrei să vezi planurile… (Porneşte, dar se opreşte Ungă uşă.) Nu, e mai bine să nu te lămureşti… Tot îţi mai rămâne speranţa…

ELENA ANDREEVNA: Ce-ai spus?

SONIA: Nimic. (Iese.)

ELENA ANDREEVNA: Nu e nimic mai rău decât să cunoşti taina cuiva şi să nu-l poţi ajuta. (Gândindu-se.) El nu o iubeşte, e limpede. Dar de ce să nu se însoare cu ea? Nu e frumoasă, dar pentru un medic de plasă şi la vârsta lui ar fi o soţie minunată. E deşteaptă, e bună şi curată la suflet… Nu, dar nu-l asta, nu… (Pauză.) O înţeleg pe biata copilă, în plictiseala asta

ucigătoare de- aici, unde în loc de oameni rătăcesc în jurul tău doar nişte umbre cenuşii, când nu auzi decât lucruri triviale, când toţi nu ştiu decât să mănânce, să bea şi să doarmă, vine uneori el el care nu seamănă cu ceilalţi, frumos, inteligent, seducător aşa cum răsare strălucind luna în mijlocul întunericului… Să te laşi prinsă de farmecul unui om ca el, să uiţi de toate… Mi se pare că şi pe mine m-a prins puţin. Da, fără el mă plictisesc şi când mi gândesc la el, mă trezesc zâmbind… Vanea spune că în vinele mele curge sângele unei rusalce. „Dă-ţi drumul măcar o dată în viaţă”. Ştiu eu? Poate că aşa ar trebui… Ce-ar fi să-mi iau zborul de lângă voi toţi, ca o pasăre liberă, să mă depărtez de mutrele voastre adormite, de discuţiile voastre, să uit că mai sunteţi pe lume… Eu însă n-am curaj şi sunt timidă… M-ar chinui conştiinţa. Vine aici în fiecare zi.

Am ghicit de ce vine şi mă simt vinovată, sunt gata să cad în genunchi în faţa Soniei, să-l cer iertare şi să plâng…

ASTROV (intră cu o hartă): Bună ziua. (îistrânge mina.) Doriţi să vedeţi

„picturile” mele?

ELENA ANDREEVNA: Ieri mi-ai făgăduit că-mi arăţi lucrările dumitale… Ai vreme acum?

ASTROV: O, mai e vorba? (Desface harta pe masa de joc şi o fixează cu nişte pioneze.) Unde v-aţi născut?

ELENA ANDREEVNA (ajutându-l): La Petersburg. ASTROV: Şi unde v-aţi făcut studiile?

ELENA ANDREEVNA: La conservator. ASTROV: Atunci n-o să vă intereseze.

ELENA ANDREEVNA: De ce? E drept, nu cunosc viaţa de la ţară, dar am citit mult.

ASTROV: Aici, în casă, eu am masa mea de lucru… În camera lui Ivan Petrovici. Când sunt istovit şi îndobitocit de oboseală, las lucrurile baltă şi

dau fuga până aici, să-mi trec un ceas, două, de urât, cu fleacurile astea… Ivan Petrovici şi Sofia Alexandrovna ţăcănesc cu abacul, în timp ce eu stau alături de ei, la masa mea şi mâzgălesc. Şi e cald, e linişte şi cântă greierul. Dar plăcerea asta nu mi-o îngădui prea des, o dată pe lună… (Arătând harta.) Şi, acum, uită-te colea. E tabloul judeţului nostru, cum era acum cincizeci de ani. Verdele închis şi cel desohis arată pădurile. Jumătate din toată suprafaţa era pe-atunci acoperită de păduri. Pe unde vezi umbrit cu roşu peste verde acolo trăiau cerbi şi capre… Eu arăt aici şi flora şi fauna. Pe lacul acesta trăiau lebede, gâşte, raţe şi după cum spun bătrânii păsările zburau în stoluri uriaşe, ca nişte nori. Afară de sate şi cătune, vezi că, pe ici, pe colo, sunt împrăştiate aşezări diferite, case răzleţe, schiturile rascolnicilor, mori de apă… Erau multe cornute şi cai. Asta se vede după câtă culoare albastră este. De exemplu, în plasa asta, culoarea albastră e densă; aici erau herghelii întregi. Veneau cam trei cai de fiecare gospodărie. (Pauză.) Acum să privim mai jos. Ce a fost în urmă cu douăzeci şi cinci de ani. Pădurile nu mai ocupă decât o treime din întreaga suprafaţă. Numai suntca-pre cerbi însă, se mai găsesc. Verdele şi albastrul sunt mai palide şi aşa mai departe şi aşa mai departe. Să trecem la partea a treia. Planul judeţului cum este astăzi. Mai stăruie pe-alocuri culoarea verde, dar nu peste tot; doar câteva pete; au dispărut cerbii şi lebedele şi cocoşii de munte… Nu mai e nici o urmă de aşezare sau de schit. Morile de altădată nu mai există. In general, harta arată o degenerare progresivă şi neîndoielnică, căreia îi mai trebuie vreo zece-cinci- sprezece ani ca să fie completă. Ai să spui că este aici o influenţă a civilizaţiei, că e normal ca viaţa veche să facă loc unei vieţi noi. Da, aş înţelege, dacă în locul acestor păduri distruse s-ar întinde şosele, căi ferate, dacă s-ar face uzine, fabrici, şcoli, dacă poporul ar fi mai sănătos, mai bogat, mai deştept… Dar nici vorbă de aşa ceva! În judeţul nostru sunt aceleaşi mlaştini, aceiaşi ţânţari, aceeaşi lipsă de drumuri. Pretutindeni bântuie sărăcia, tifosul, difteria, incendiile… Ne găsim în faţa unei degenerări, datorită unei crunte lupte pentru existenţă. E o degenerare pricinuită de trândăvie, ignoranţă, inconştienţă, când omul îngheţat, flă-mând, bolnav, pentru ca să-şi păstreze rămăşiţele vieţii şi să-şi scape copiii, se apucă instinctiv, necugetat, de orice, numai să-şi potolească foamea şi să se încălzească. Distruge totul, fără să se gândească la ziua de mâine… Aproape totul s-a distrus. În schimb, nu s-a creat încă nimic. (Rece.) Văd pe faţa dumitale că toate astea nu te interesează de fel.

ELENA ANDREEVNA: înţeleg atât de puţin din toate astea… ASTROV: Nu-l nimic de înţeles. Adevărul e că nu interesează…

ELENA ANDREEVNA: La drept vorbind, gândurile îmi sunt în altă parte. Iartă-mă, dar trebuie să te supun unui mic interogatoriu… Sunt tulburată şi nu ştiu de unde să încep.

ASTROV: Un interogatoriu?

ELENA ANDREEVNA: Da, dar destul de nevinovat. Să stăm jos! (Se aşază.) E vorba de o fiinţă tânără. Să vorbim ca doi oameni cinstiţi, ca doi prieteni, fără înconjur. Să vorbim şi să uităm apoi despre ce am vorbit.

Primeşti?

ASTROV: Da.

ELENA ANDREEVNA: E vorba de fiică-mea vitregă, de Sonia. Îţi place? ASTROV: Da, o stimez.

ELENA ANDREEVNA: Dar ca femeie îţi place? ASTROV (după un timp): Nu!

ELENA ANDREEVNA: încă două-trei cuvinte şi am isprăvit. N-ai băgat de seamă nimic?

ASTROV: Nimic.

ELENA ANDREEVNA (II ia de mina): N-o iubeşti! Ţi se citeşte în ochi… Ea suferă… Înţelege… Şi nu mai veni pe aici!

ASTROV (se scoală): Vremea mea a trecut… Nici n-am timp să mă gândesc la aşa ceva… (Dând din umeri.) Când aş mai putea?… (E stlnjenit.)

ELENA ANDREEVNA: Uf! Ce convorbire neplăcută! Sunt atât de tulburată! Parcă aş fi dus în spate cine ştie ce povară. Slavă Domnului că s-a terminat! Să uităm asta ca şi cum nici n-am fi vorbit şi… Pleacă! Eşti un om deştept, ai să înţelegi… (Pauză.) M-am roşit toată.

ASTROV: Dacă mi-ai fi vorbit cu o lună-două mai înainte, cine ştie, poate m-aş fi gândit, dar acum… (Dă din umeri.) Dar dacă suferă, atunci fără îndoială… Numai că nu înţeleg un lucru: de ce ai avut nevoie de interogatoriul ăsta? (O priveşte în ochi şi o ameninţă cu degetul.) Eşti vicleană!

ELENA ANDREEVNA: Ce vrei să spui? M.

ASTROV (rizând): Ce vicleană eşti! Să presupunem că Sonia suferă… Se prea poate! Dar la ce bun interogatoriul la care m-ai supus? (Impiediclnd-o să vorbească, cu vioiciune.) Dă-mi voie, nu face pe mirata. Ştii foarte bine de ce vin aici în fiecare zi… Ştii şi pentru ce, ştii şi pentru cine. Fiară mică şi iubită, nu te uita aşa la mine! Sunt şi eu o vulpe bătrână!

ELENA ANDREEVNA: Fiară? Nu înţeleg nimic!

ASTROV: Eşti un dihor frumos, cu blană pufoasă… Îţi trebuiesc victime… De o lună nu mai fac nimic, am dat cu piciorul la toate. Te caut cu patimă şi asta îţi place grozav, grozav îţi place… Uite! Mă dau bătut. Şi asta o ştiai şi fără interogatoriul de adineauri. (încrucişându-şi mâinile şi plecându-şi capul.) Mă supun! Hai, sfâşie-mă!

ELENA ANDREEVNA: Ai înnebunit! ' ASTROV (râde printre dinţi): Eşti sfioasă…!

ELENA ANDREEVNA: O, ' sunt'mai bună şi mai presus decât mă crezi.

Asta ţi-o jur! (Vrea să plece.)

ASTROV (punându-l-se în cale): Voi pleca. De azi nu voi mai da pe-aici, dar… (îi ia mina şi priveşte înjur.) Unde ne vedem? Spune-mi mai repede, unde? Poate să intre cineva. Spune mai repede! (Exaltat.) Ce minunată făptură… O sărutare, numai una… Vreau să-ţi sărut părul parfumat…

ELENA ANDREEVNA: îţi jur…'

ASTROV (întrerupând-o): De ce să juri? Nu-l nevoie. Nu-l nevoie de cuvinte de prisos… O, ce frumoasă eşti, ce mâini! (îi sărută mâinile.)

ELENA ANDREEVNA: Şi-acum, destul! Pleacă! Du-te odată! (îşi retrage mâinile.) Nu-ţi dai seama ce faci!

ASTROV: Spune, spune unde ne vedem mâine? (îi cuprinde mijlocul.) îţi dai seama că e un lucru inevitabil! Noi doi trebuie să ne vedem! (O sărută. În acest timp intră Voi-niţki cu un buchet de trandafiri şi se opreşte în uşă.)

ELENA ANDREEVNA (fără să-l vadă pe Voiniţki): Fie-ţi milă de mine… Lasă-mă… (îşi lasă capul pe pieptul lui Astrov.) Nu! (Vrea să plece.)

ASTROV (reţinând-o de talie): Vino mâine la ocolul silvic… pe la două… Da? Da? Ai să vii.

ELENA ANDREEVNA (văzându-l pe Voiniţki): Lasă-mă! (Adine zbuciumată, se depărtează spre fereastră.) E îngrozitor!

VOINIŢKI (pune buchetul pe masă; emoţionat, îşi şterge cu batista faţa şi gâtul): Nu-l nimic… Da… Nimic…

ASTROV (supărat): Vremea nu e rea azi, stimate Ivan Petrovici.

Dimineaţa cerul era înnourat a ploaie, dar acum e soare. La drept vorbind, frumoasă toamnă avem… Şi semănăturile sunt bunicele. (Strânge harta sul.) Numai un singur lucru: s-au micşorat zilele… (Iese.)

ELENA ANDREEVNÂ (se apropie repede de Voiniţki): Dă-ţi toată silinţa, foloseşte toată trecerea dumitale ca eu şi soţul mau să plecăm chiar azi de- aici. M-auzi? Chiar astăzi!

VOINIŢKI: Cum? Da… Bine… Eu, He”lene, am văzut totul, totul… ELENA ANDREEVNÂ (nervoasă): Ai auzit? Chiar astăzi trebuie să plec

de-aici!

(Intră Serebreakw, Sonia, Teleghin şi M'irina.)

TBLEGHIN: Nici eu, escelenţă, nu mă simt tocmai bine. De două zile bolesc. Am ceva la cap…

SEREBREA. KOV: Unde sunt ceilalţi? Nu-mi place casa asta. Parcă e un labirint! Douăzeci şi şase de camere imense, prin care poţi să te rătăceşti şi niciodată nu găseşti pe nimeni… (Sună.) Chemaţi pe Maria Vasilievna şi pe Elena Andreevna.

ELENA ANDREEVNA: Sunt aici!

SEREBREAKOV: Vă rog pe toţi să luaţi loc.

SONIA (apropiindu-se de Elena Andreevna, nerăbdătoare): Ce-a spus? ELENA ANDREEVNA: Ai să afli mai târziu.

SONIA: Tremuri, eşti tulburată! (O priveşte cercetător.) înţeleg! A spus că n-are să mai vină pa-aici… Nu-l aşa? (Pauză.) Spune, aşa e?

(Elena Andreevna dă afirmativ din cap.)

SEREBREAKOV (către Teleghin): Cu baala, Ilia Ilici, te mai păţi împăca, îţi mai trece. Dar cu ceea ce nu mă pot împăca de fel e cu rânduiala vieţii de la ţară! Am impresia c-am căzut de pa pământ pe-o planetă străină. Luaţi loc, vă rog! Sonia! (Sonia nu-l aude. A rămas în picioare cu capul plecat, tristă.) Sonia! (Pauză.) Nu aude. (Către Marina.) Dădacă, ia loc şi dumneata! (Marina se aşază şi împleteşte no la ciorap.) Vă rog, domnilor, fiţi numai urechi, cum s-ar zice! (Râde.)

VOINIŢKI (foarte neliniştit): Poate că nu aveţi nevoie de mâne. Pot pleca?

SEREBREAKOV: Nu. Tocmai de tine avem mai multă nevoie! VOINIŢKI: Ce vrei dumneata de la mine?

SEREBREAKOV: îmi spui dumneata? Dar de ce te superi? (Pauză.) Dacă am vreo vină faţă de tine, te rog să mă ierţi.

VOINIŢKI: Lasă tonul ăsta. Intră în subiect. Ce doreşti? (Intră Maria Vasilievna.)

SEREBREAKOV: Iat-o şi pe maman. Deci, încep. (Pauză.) „V-am poftit, domnilor, pentru a vă aduce la cunoştinţă că vine la noi un revizor.”1 Dar să lăsăm glumele la o parte. Chestiunea e serioasă. V-am adunat să vă cer ajutor şi sfat, şi, cunoscându-vă bunăvoinţa, nădăjduiesc că le voi avea. După cum ştiţi, sunt un savant, un cărturar, şi-am fost totdeauna străin de viaţa practică. Nu pot să mă lipsesc de luminile oamenilor pricepuţi. De aceea te rog, pe tine, Ivan Petrovici, pe dumneata, Ilia Ilici, pe dumneata, maman… Manet omnes una nox2, sau, cu alte cuvinte, toţi suntem în mâinile lui Dumnezeu. Sunt bătrân şi bolnav. Deaceea socot că a venit vremea să pun la punct chestiunile băneşti în legătură cu familia mea. Eu nu mai am mult de trăit, aşa că nu mă gândesc la mine, dar am o soţie tânără şi o fată de măritat. (Pauză.) Mi-e cu neputinţă să mai trăiesc la ţară! Noi nu suntem făcuţi ca să trăim aici. Şi nici să trăim la oraş nu ne-ajunge cu ceea ce avem de la moşie. Să zicem că am vinde pădurea. Ar fi o măsură excepţională, pe care n-am putea-o folosi în fiecare an. Trebuie găsită deci o altă soluţie, care să ne asigure o cifră de venituri mai mult sau mai puţin stabilă. Cred că am găsit o astfel de soluţie şi acum am cinstea s-o supun judecăţii domniilor voastre… O voi arăta în linii generale, trecând peste amănunte. Moşia noastră nu ne aduce, în mediu, mai mult de doi la sută din valoarea ei totală. Eu propun s-o vindem. Dacă banii pe care îi vom lua îi vom plasa în titluri de rentă, vom primi patru sau cinci la sută şi cred că o să ne mai rămână şi un 1 Din Revizorul, de Gogol.

' Pe toţi ne aşteaptă aceeaşi noapte. (Lat.) excedent de câteva mii de ruble, cu care să ne îngăduim a cumpăra şi o mică vilă în Finlanda.

VOINIŢKI: Stai puţin, am impresia că auzul mă-nşeală! Vrei să-mi repeţi ceea ce ne-ai spus?

SEREBREAKOV: Vom plasa banii în titluri de rentă, iar cu prisosul vom cumpăra o vilă în Finlanda.

VOINIŢKI: Lasă Finlanda! Ai mai spus încă ceva! SEREBREAKOV: Propun să vindem moşia.

VOINIŢKI: Asta e… Ai să vinzi moşia. Nici că se poate mai bine!

Straşnică idee!… Dar la mine, la bătrâna mea mamă şi la Sonia te-ai gândit? U^de ne ducem?

SBREBREAKOV: Le vom chibzui pe toate la vremea lor… Nu totul deodată…

VOINIŢKI: Ia stai puţin! Se vede că până acum nu am avut nici un pic de judecată sănătoasă. Am fost atât de prost să cred că moşia aparţine Soniei.

Răposatul meu tată o cumpărase de zestre surorii mele. Se vede că până acum am fost un naiv şi n-am înţeles legile pe turceşte. Credeam că proprietatea surorii mele a trecut Soniei.

SEREBREAKOV: Fireşte că moşia e a Soniei. Cine tăgăduieşte? Fără învoirea Soniei nu m-aş putea hotărî la vân-zare. Şi tocmai pentru că e în interesul Soniei am făcut propunerea asta.

VOINIŢKI: Nu pricep nimic, dar absolut nimic! Ori mi-am pierdut eu minţile… Ori… Ori…

MARIA VASILIEVNA: Jean, nu-l contrazice pe Alexandr. Crede-mă, ştie el mai bine decât noi ce are de făcut!

VOINIŢKI: Daţi-mi un pahar de apă! (Bea.) Acum spuneţi ce-oţi vrea, ce- oţi vrea.

SEREBREAKOV: Nu înţeleg de ce te frământi? Nu spun că proiectul meu e ideal. Dacă toată lumea găseşte că nu e bun, eu nu mai stărui.

(Pauză.)

TELEGHIN (buimăcit): Eu, excelenţă, am pentru ştiinţă nu numai evlavie, ci şi sentimente de rudenie. Fratele soţiei fratelui meu, Grigori Ilici poate binevoiţi a-l cunoaşte, Konstantin Trifimovici Lakedemonov a fost doctor în…

VOINIŢKI: Lasă, Ciupitule. Acum vorbim de treburi serioase… Ne-o spui mai târziu… (Către Serebreakov.) Uite, pe el să-l întrebi. Moşia a fost cumpărată de la unchiul lui.

SEREBREAKOV: De ce să-l mai întreb? Parcă nu ştiu…

VOINIŢKI: Moşia a fost cumpărată pe-atunci cu nouăzeci şi cinci de mii de ruble. Tata a plătit numai şaptezeci de mii şi a rămas o datorie de douăzeci şi cinci de mii. Şi acum luaţi bine seama: moşia asta nu putea fi cumpărată dacă eu nu renunţam la moştenire, în favoarea surorii mele, pe care am iubit-o din toată inima. Şi afară de asta, am muncât zece ani ca un cal de povară şi am plătit toată datoria…

SEREBREAKOV: îmi pare rău că am început discuţia asta…

VOINIŢKI: în prezent moşia nu e grevată de nici o datorie şi merge bine, dar asta mulţumită numai strădaniilor mele. Şi acum. Când am îmbătrânit, dumnealui vrea să mă dea pe uşă afară!

SEREBREAKOV: Nu înţeleg unde vrei să ajungi!

VOINIŢKI: Timp de douăzeci şi cinci de ani am administrat această moşie, muncind ca un rob, ţi-am trimis regulat banii ca cel mai conştiincios vechil. Şi în tot acest timp, nu te-ai gândit să-mi acorzi nici cea mai mică răsplată! În toţi anii aceştia, mi-ai dat o leafă de cinci sute de ruble pe an leafă de mizerie! Şi nu ţi-a trecut niciodată prin cap să mi-o măreşti măcar cu o rublă!

SEREBREAKOV: De unde puteam să ştiu, Ivan Petro-vici? Eu nu sunt un om cu simţ practic şi nu mă pricep. Ai fi putut să ţi-o măreşti singur cât ai fi vrut…

VOINIŢKI: Care va să zică, de ce n-am furat? De ce nu-mi aruncaţi toţi dispreţul în faţă că n-am fost hoţ? Aşa ar fi trebuit să fac! Acum n-aş mai fi fost un cerşetor!

MARIA VASILIEVNA (severă): Jean!

TELEGHIN (emoţionat): Vanea, frăţioare! Să nu mai vorbeşti asta!… Tremur tot!… De ce să strici buna înţelegere? (li sărută.) Nu se cade!

VOINIŢKI: Douăzeci şi cinci de ani am stat cu mama între patru ziduri, ca nişte cârtiţe… Toate gândurile şi toate simţămintele noastre pentru tine erau. Ziua vorbeam de tine, de lucrările tale, ne mândream cu celebritatea ta, îţi rosteam cu evlavie numele, iar nopţile ni le pierdeam cu cii titul revistelor şi cărţilor, pe care acum le dispreţuiesc din adâncul sufletului!

TELEGHIN: Nu se cade să vorbeşti astfel, Vanea, nu se cade… Te implor…!

8EREBREAK0V (iritat): Nu înţeleg ce vrei! VOINIŢKI: Pentru noi tu erai o fiinţă de ordin superior şi articolele tale le ştiam pe dinafară… Abia acum mi s-au deschis ochii! Abia acum îmi dau seama că, scriind despre artă, habar n- aveai ce-nseamnă arta! Toate lucrările tale la care ţineam atât nu fac nici o para chioară. Ne-ai tras pe sfoară!

SEREBREAKOV: Domnilor, vă rog să-l potoliţi, altfel am să plec! ELENA ANDREEVNA: îvan Petrovici, îţi cer să taci. M-ai auzit?

VOINIŢKI: N-am să tac! (Tăindu-l drumul lui Serebrea-kov.) Aşteaptă, că n-am sfârşit! Mi-ai distrus viaţa! Eu n-am trăit, n-am trăit! Din cauza ta mi-am distrus, mi-am irosit cei mai frumoşi ani ai vieţii. Eşti cel mai mare duşman al meu!

TELEGHIN: Nu mai pot suporta… Numai pot!… Plec. (Iese, foarte tulburat.)

SEREBREAKOV: Ce vrei de la mine şi cu ce drept îmi vorbeşti pe acest ton? Om de nimic ce eşti! Dacă moşia e a ta, iaţi-o! N-am nevoie de ea!

ELENA ANDREEVNA: Chiar acum am să plec din iadul ăsta! (Ţipă.) Nu-l mai pot îndura!

VOINIŢKI: Mi-am prăpădit viaţa! Nu sunt lipsit de talent, nu sunt prost şi am iniţiativă… Dacă aş fi dus o existenţă normală, ar fi ieşit poate din mine un Schopenhauer sau un Dostoievski… Vorbesc aiurea! Înnebunesc!… Mamă, sunt deznădăjduit!… Mamă!

MARIA VASILIEVNA (sever): Ascultă ce-ţi spune Ale-xandr!

SONIA (se aşază în genunchi în faţa Marinei şi se lipeşte de ea): Dădaca mea dragă!

VOINIŢKI: Mamă, ce să fac? Nu, nu-mi spune nimici Ştiu şi singur ce trebuie să fac! (Către Serebreakov.) Ai să mă ţii minte! (Iese pe uşa din mijloc.) (Maria Vasilievna iese după el.)

SEREBREAKOV: Dar ce-l asta, domnilor, la urma urmei? Luaţi-l de aici pe nebunul ăsta! Nu mai pot să trăiesc sub acelaşi acoperiş cu el. Stă colea (arată uşa din mijloc) lingă mine… Ori se mută în sat, sau în casa din curte, ori mă mut eu, dar nu mai pot să stau cu el sub acelaşi acoperiş…

ELENA ANDREEVNA (către soţul ei): Chiar'astăzi o'să plecăm de-aici!

Trebuie să ne pregătim chiar din clipa asta.

SEREBREAKOV: Ce om de nimic!

SONIA (stând în genunchi, se-ntoarce spre tatăl ei, nervoasă, printre lacrimi): Tată, trebuie să fii îngăduitor. Şi eu şi unchiul Vanea suntem atât de nenorociţi! (Stăpânindu-şi desperarea.) Trebuie să fii îngăduitor. Adu-ţi aminte când erai mai tânăr, unchiul Vanea şi cu bunica traduceau noaptea cărţi pentru tine, îţi copiau manuscrisele nopţi întregi de-a rândul… Eu şi unchiul Vanea munceam fără răgaz. Nu ne înduram sa cheltuim nici un ban pentru noi şi-ţi trimiteam totul ţie… Ne-am câştigat pâinea din greu… Nu asta am vrut să spun, nu asta… Dar trebuie să ne înţelegi, tată, trebuie să fii îngăduitor!

ELENA ANDREEVNA (emoţionată, către soţul ei): Pentru numele lui Dumnezeu, Alexandr, trebuie să ai o explicaţie cu el… Te rog din tot

sufletul!

SEREBREAKOV: Bine, o voi avea… Nici nu-l învinuiesc de nimic, nici nu sunt supărat, dar recunoaşteţi şi voi că purtarea lui e cel puţin ciudată. Uite, mă şi duc la el. (Iese pe uşa din mijloc.)

ELENA ANDREEVNA: Ia-l cu binele, linişteşte-l! (îl urmează.) SONIA (stringându-se Ungă dădacă): Dădaca mea dragă!

MARINA: Nu-l nimic, fetiţo, lasă… Au să sâsâie gânsa-cii şi-apoi au să se potolească… Au să sâsâie şi au să isprăvească.

SONIA: Dădacă!

MARINA (mângâiniu-l părul): Tremuri de parcă ai fi stat în ger! Lisă, fetiţa maa orfană! Mare e mila lui Dumnezeu! Am să-ţi dau un ceai bun de tei, sau de zmeură şi o să-ţi treacă. Nu te mai amărî, fetiţa mea… (Pricind spre uşa din mijloc, înciudată.) S-au zbârlit gânsacii. Fir-ar să fie…!

(în culise se aude o împuşcătură şi ţipătul Elenei Andreev-na; Sonia tresare.)

MARINA: Uu! Fir-ar…

SEREBREAKOV (intră în fugă, clătinându-se de spaimă): Puneţi mâna pe el, prindeţi-l, a-nnebunit!

(Elena Andreevna şi Voiniţki se luptă la uşă.)

ELENA ANDREEVNA (străduindu-se să-l smulgă revolverul): Dă-l încoace, dă-l încoace, îţi spun!

VOINIŢKI: Lasă-mă, Helene, lasă-mă! (Se desprinde, intră fugind şi-l caută din ochi pe Serebreakov.) Unde-l? A, uite-l. (Trage în el.) Poc! (Pauză.) Nu l-am nimerit? Iar am dat greş? (înfuriat.) Drace, drace… Dracu să-lia!… (Trânteşte revolverul pe podea şi se aşază pe un scaun, sleit. Serebreakov e buimăcit. Elena Andreevna s-a lipit de perete; îi e rău.)

ELENA ANDREEVNA: Duceţi-mă de aici! Duceţi-mă, omorâţi-mă, dar nu mai pot rămâne aici, nu mai pot! VOINIŢKI (desperat): O, ce fac?! Ce fac?!

SONIA (încet): Dădaca mea, dădacă!

(Cortina)

ACTUL AL PATRULEA.

Odaia lui Ivan Petrovici. In aceeaşi cameră e şi dormitorul lui şi biroul proprietăţii. La fereastră, o masă mare, cu registre de venituri şi cheltuieli şi hârtii de tot felul: dulapuri, un pupitru, un cântar, o masă mai mică pentru Astrov; ps această masă, cele necesare pentru desen: culori, o mapă. O colivie cu un graur. Pe perete o hartă a Africii, vădit inutilă în acest loc. Un divan mare îmbrăcat cu muşama. În stânga, o uşă duce spre odăile de îocuit; în dreapta, uşa vestibulului, un preş în faţa acesteia, ca ţăranii să nu murdărească podeaua. O seară de toamnă. Tăcere. Teleghin şi Marina, unul în faţa celuilalt, deapănă un scul de lână pentru ciorapi.

TELEGHIN: Mai repede, Marina Timofeevna, acuşi ne cheamă să ne luăm rămas bun. Au şi poruncit să tragă caii la scară!

MARINA (se grăbeşte cu depănatul): N-a mai rămas mult. TELEGHIN: Pleacă la Harkov. Or să locuiască acolo.

MARINA: Cu atât mai bine!

TELEGHIN: S-au speriat. „Nici măcar o oră, a spus Elena Andreevna, nu mai vreau să rămân aici… Să plecăm, să plecăm. O să ne oprim, zicea, la Harkov. Acolo om vedea ce-o mai fi şi pe urmă om trimite după lucruri…” Pleacă fără mult bagaj. Asta înseamnă că soarta nu le-a hărăzit să trăiască aici, Marina Timofeevna! O predestinaţie fatală!

MARINA: E mai bine aşa. Ce mai zarvă au făcut aici adineauri, au tras şi cu pistolul… Mai mare ruşinea!

TELEGHIN: Da, un subiect demn de penelul Iui Aiva-zovski.

MARINA: Mai bine nu-mi vedeau ochii toate astea!… (Pauză.) De-acum încolo vom trăi iar ca înainte. Dimineaţa, la opt, ceaiul, la unu, masa de prânz, searane-om aşeza ş-om cina. Toate s-or face după rânduiala lor, ca la oameni de omenie, ca la creştini. (Cu un oftat.) De mult n-am mai mâncat tăiţei, păcătoasa de mine!

TELEGHIN: Da, e cam mult de când nu s-au mai gătit la noi tăiţei. (Pauză.) E cam mult! Azi dimineaţă, Marina Timofeevna, am trecut prin sat şi băcanul a strigat după mine: „Ei, mă, linge-blide” şi nu ştii cât m-am amărât!

MARINA: Da nu-l lua în seamă, tătucule! Toţi lingem blidele lui Dumnezeu. Nici tu, nici Sonia, nici Ivan Petro-vici, nimeni nu stă fără treabă, toţi muncim. Toţi… Unde-l Sonia?

TBLEGHIN: în parc. Îl tot caută pe Ivan Petrovici cu doctorul. Se tem ca nu cumva să-şi pună capăt zilelor.

MARINA: Dar unde-l pistolul lui?

TELEGHIN (în şoaptă): L-am ascuns în pivniţă! MARINA (surlzând): Păcatele mele!

(Intră, vsnind din curte, Voiniţki şi Astrov.)

VOINIŢKI: Lasă-mă-n pace! (Către Marina şi Teleghin.) Hai, ştergeţi-o şi voi de-aici, lăsaţi-mă singur măcar un ceas. N-am nevoie de tutelă!

TELEGHIN: M-am şi dus, Vanea! (Iese în vârful picioarelor.) MARINA: Curat gânsac: ga-ga-ga (Strânge Una şi iese.) VOINIŢKI: Lasă-mă-n pace!

ASTROV: Bucuros! De mult trebuia să fiu plecat de aici, dar repet, nu plec până nu-mi dai înapoi ce mi-ai luat.

VOINIŢKI: Nu ţi-am luat nimic!

ASTROV: îţi vorbesc serios, nu mă mai întârzia. De mult trebuia să fiu plecat.

VOINIŢKI: Nu ţi-am luat nimic! (Amândoi se aşază.)

ASTROV: Da? Ce să-l faci! Am să mai aştept puţin. Dar pe urmă, iartă- mă, o să fiu nevoit să fac uz de forţă. O să te legăm şi o să te căutăm. Ţi-o spun foarte serios.

VOINIŢKI: Cum vrei! (Pauză.) Dar să se prostească cineva într-atât: să tragi de două ori şi să nu nimereşti! N-o să-mi iert asta niciodată.

ASTROV: Dacă ai avut chef de tras, de ce nu ţi-ai tras ţie un glonţ în cap!

VOINIŢKI (ridicând din umeri): Ciudat! O tentativă de omor şi nici nu mă

arestează, nici nu mă dau în judecată! Înseamnă că mă socotesc nebun. (Râde cu răutate.) Bine! Sunt nebun! Dar cei care sub haina de profesori, de magi, de erudiţi, îşi ascund incapacitatea, stupiditatea, lipsa lor de suflet strigătoare la cer, ăştia nu sunt nebuni! Nu sunt nebune nici acelea care se căsătoresc cu nişte babalâci şi apoi îi înşală în văzul tuturor! Te-am văzut când o strângeîi în braţe!

ASTROV: Da, boierule, am strâns-o în braţe şi ţie, na! (îi dă cu tifla.) VOINIŢKI (uitându-se spre uşă): Nebun e pământul care vă rabdă pe voi. ASTROV: Ai spus o prostie!

VOINIŢKI: Ei şi? Nu sunt nebun, iresponsabil? Am tot dreptul să spun prostii.

ASTROV: Glumă răsuflată. Nu eşti nebun, eşti doar caraghios. O paiaţă!

Şi eu credeam pe vremuri că toţi caraghioşii sunt nebuni, anormali! Acum însă cred că'starea normală a omului e să fie caraghios! Tu eşti perfect normal.

VOINIŢKI (ascunzându-şi faţa în mâini): Ce ruşine! Dacă ai şti ce ruşine mi-e de mine! Sentimentul acesta ascuţit al ruşinii nu se poate asemăna cu nici o durere. (Se tânguie.) Nu mai pot! (Se apleacă pe masă.) Ce să fac? Ce să fac?

ASTROV: Nimic!

VOINIŢKI: Dă-mi ceva! O, Doamne, Dumnezeule! Am patruzeci şi şapte de ani. Dacă să zicem voi trăi până la şaizeci de ani, îmi mai rămân încă treisprezece. Prea mult! Cum voi trăi aceşti treisprezece ani? Ce-o să mă fac? Cu ce-am să-l umplu? O, înţelegi… (li strânge mina convulsiv.) înţelegi, dacă aş putea trăi ce-mi mai rămâne din viaţă în alt fel… Să te trezeşti într-o dimineaţă limpede şi liniştită şi să simţi că ai început să trăieşti din nou, că ai uitat tot trecutul, că s-a risipit ca un fum. (Plânge.) Să începi o viaţă nouă… Spune-mi, cu ce să încep?… De unde?

ASTROV (înciudat): Ei, asta-mi place! Ce e aceea viaţă nouă? În halul în care sunteni, eu şi cu tine, nu ne mai rămâne nici o nădejde…

VOINIŢKI: Crezi?

ASTROV: Sunt sigur.

VOINIŢKI: Dă-mi ceva… (Duce mina la inimă.) Mă arde aici!

ASTROV (supărat, strigă): Isprăveşte odată! (Mai blând.) Cei care vor trăi o sută, două sute de ani după noi şi care ne vor dispreţui pentru că ne-am trăit viaţa atât de searbăd şi atât de prosteşte vor izbuti poate să găsească mijlocul să fie fericiţi. Noi însă… Ţie şi mie o singură nădejde ne-a mai rămas. Nădejdea că odată şi odată, atunci când ne vom odihni în coşciugele noastre, vom visa… Poate chiar visuri frumoase. (Oftând.) Da, frate! În tot judeţul acesta erau numai doi intelectuali cumsecade: tu şi cu mine. Dar în zece ani viaţa asta meschină, viaţa asta vrednică de dispreţ ne-a năclăit. Ne-a otrăvit sângele cu miazmele ei putrede şi am ajuns şi noi nişte făpturi josnice, ca toţi ceilalţi. (Cu vioiciune.) Dar nu mă duce cu vorba. Dă-mi înapoi ce mi-ai luat!

VOINIŢKI: Nu ţi-am luat nimic.

ASTROV: Mi-ai luat din trusă un flacon cu morfină. (Pauză.) Ascultă, dacă vrei cu orice preţ s-o sfârşeşti cu viaţa, du-te în pădure şi împuşcă-te acolo. Dar morfina dă-mi-o, că altfel vor ieşi vorbe şi bănuieli că ţi-am dat-o chiar eu… Mi-e de ajuns că voi fi obligat să-ţi fac autopsia… Crezi că e chiar atât de interesant? (Intră Sonia.)

VOINIŢKI: Lasă-mă-n pace!

ASTROV (către Sonia): Sofia Alexandrovna, unchiul dumitale mi-a şterpelit din trusă un flacon cu morfină şi nu vrea să mi-l dea înapoi. Spune-l că la urma urmelor ceea ce face nu-l lucru cu cap. Şi nici nu mai am timp de pierdut. Trebuie să plec.

SONIA: Ai luat morfina, unchiule Vanea? (Pauză.)

ASTROV: El a luat-o, sunt sigur!

SONIA: Dă-l-o înapoi! De ce să ne sperii? (Cu blândeţe.) Dă-o, unchiule! Poate că nu sunt mai puţin nenorocită de-cât tine şi totuşi nu deznădăjduiesc. Îndur şi voi îndura până când viaţa mi se va curma de la sine… Rabdă şi tu. (Pauză.) Dă-l flaconul! (îi sărută mina.) Dragul meu, bunul meu, scumpul meu unchi, dă-l-l înapoi. (Plânge.) Tu eşti bun!

O să-ţi fie milă de noi şi ai să i-l dai înapoi. Rabdă, unchiule, rabdă şi tu! VOINIŢKI (scoate din sertar flaconul şi i-ldă lui Astrov): Ia-ţi-l! (Către

Sonia.) Dar trebuie să ne apucăm de lucru cât mai curând, să facem cât mai repede ceva, că altfel nu mai pot!

SONIA: Da, o să lucrăm. Cum îi vom petrece pe ai noştri ne şi apucăm de lucru. (Frunzăreşte nervos hârtiile de pe masă.) > Am rămas cu toate în urmă.

ASTROV (pune flaconul In trusă şi strânge curelele): Acum pot să-mi văd de drum.

ELENA ANDREEVNA (intră): Ivan Petrovici, eşti aici? Suntem gata de plecare… Du-te la Alexandr, vrea să-ţi spună ceva.

SONIA: Du-te unchiule! (îl ia pe Voiniţki de braţ.) Hai-dem! Tata şi cu tine trebuie să vă împăcaţi. Nici nu mai încape vorbă! (Iese cu el.)

ELENA ANDREEVNA: Plec! (îi întinde mina lui Astrov. > Rămâi cu bine! ASTROV: Aşa de iute? ELENA ANDREEVNA: Au înhămat caii. ASTROV:

Atunci. /, cu bine…!

ELENA ANDREEVNA: Mi-ai făgăduit să pleci chiar azi de aici.

ASTROV: Ţin minte. Plec numaidecât. (Pauză.) Te-ai speriat? (îi ia mina.) E chiar atât de îngrozitor? ELENA ANDREEVNA: Da.

ASTROV: Şi dacă n-ai mai pleca? Ce zici? Mâine, la ocolul silvic… ELENA ANDREEVNA: Nu. M-am hotărât. De aceea te privesc cu atâta

curaj, pentru că plecarea noastră e hotărâtă. Un singur lucru te rog: să ai o părere mai bună despre mine. Aş vrea să mă respecţi.

ASTROV: Ei! (Gest de nerăbdare.) Rămâi, te rog,. Recunoaşte că pe lumea asta n-ai nimic de făcut, n-ai nici un ţel în viaţă, că nimic nu-ţi trezeşte interes şi mai curând sau mai târziu, inevitabil, ai să cedezi simţurilor. Şi atunci, de-cât la Harkov sau la Kursk, sau în altă parte, e mai bine aici, în mijlocul naturii. Cel puţin e poetic, toamna e atât de frumoasă… Avem aici ocolul silvic, conace căzute în ruină, în stilul lui Turgheniev…

ELENA ANDREEVNA: Ştii că ai haz? Sunt supărată pe <lumneata şi totuşi… 0 să-mi aduc aminte cu plăcere de dumneata. Eşti un om interesant, original. N-o să ne mai vedem niciodată, de aceea de ce să-ţi ascund! Chiar îmi plăceai puţin. Hai să ne strângem mâna şi să ne despărţim tot prieteni!

Să nu-mi porţi pică.

ASTROV (după ce i-astrlns mâna): Bine. Pleacă!… (Gân-ditor. J Ai un suflet bun, pare-se şi totuşi în întreaga dumi-tale făptură e ceva ciudat. Ai venit aici cu bărbatul dumi-tale şi toţi cei care munceau, roboteau, creau

ceva şi-au lăsat treburile ca să se ocupe toată vara numai de podagra soţului dumitale şi de dumneata. Dumneata şi cu el, amândoi ne-aţi molipsit cu trândăvia voastră. Şi m-aţi prins şi pe mine. O lună întreagă n-am făcut nimic şi în vremea asta erau oameni bolnavi, iar în pădurile mele, în crânguri, ţăranii îşi băgau vitele la păscut… Şi, ca şi la noi, oriunde-aţi păşi, dumneata şi soţul dumitale aduceţi prăpădul pretutindeni. Glumesc, desigur şi totuşi… Ce ciudat lucru! Sunt sigur că dacă aţi fi rămas, prăpădul ăsta n-ar mai fi avut margini. Şi eu aş fi pierit, dar nici dumitale nu ţi-ar fi fost mai bine… Şi-acum, pleacă! Finita la comedia!

ELENA ANDREEVNA (ia de pe masă un creion şi-l ascunde repede): Iau creionul ăsta ca amintire.

ASTROV: Ce lucru ciudat. Ne cunoaştem, şi, fără veste, mu se ştie pentru ce, n-o să ne mai vedem niciodată. Aşa sunt toate pe lumea asta. Cât nu e nimeni aici şi n-a intrat unchiul Vanea cu un buchet… Dă-mi voie să te sărut… de despărţire. Da? (O sărută pe obraz.) Aşa! Minunat!

ELENA ANDREEVNA: îţi doresc mult noroc. (Privind înjur.) Fie ce-o fi! Măcar o dată în viaţă. (îl îmbrăţişează cu elan; apoi se depărtează repede unul de celălalt.) Trebuie să plec.

ASTROV: Pleacă itue. Dacă au tras caii la scară, du-te. ELENA ANDREEVNA: Mi se pare că vin. (Ascultă amândoi.) ASTROV: Finita!

(Intră Serebreakov, Voiniţki, Maria Vasilievna cu o carte, Teleghin şi Sonia.)

SEREBREAKOV (către Voiniţki): Jur că am uitat totul 1 După cele petrscute în aceste câteva ceasuri am trecut prin atâtea şi am gândit atât de mult, încât mi se pare că aş putea să scriu ca învăţătură pentru cei ce ne vor urma un întreg tratat despre arta de a trăi. Primesc bucuros scuzele tale şi la rândul meu îţi cer să mă ierţi. Rămâi cu bine! (Se sărută de trei ori.)

VOINIŢKI: Ai să primeşti regulat şi de-acum înainte ceea ce ai primit şi până acum. Totul va fi ca pe vremuri.

(Elena Anireevna o îmbrăţişează pe Sonia.) SEREBREAKOV (sărută mâna Măriei Vasilievna): Ma-man…

MARIA VASILIEVNA (sărutându-l): Alexandr, fotogra-fiază-te cât mai curând şi să ne trimiţi fotografia. Ştii cât de mult te iubesc!

TELEGHIN: La revedere, excelenţă şi să nu ne uitaţi!

SEREBREAKOV (sărutând-o pe Sonia): Rămâi cu bine… Rămas bun la toată lumea!… (întinzându-l mâna lui As-trov.) Iţi mulţumesc pentru plăcuta dumitale tovărăşie… Stimez felul dumitale de a gândi, entuziasmul dumitale, avântul dumitale, dar, daţi-mi voie, ca un bătrân ce sunt, să adaug la salutul meu de rămas bun şi o singură observaţie: domnilor, trebuie să lucrăm!

Trebuie să lucrăm! (îi salută pe toţi.) Toate cele bune! (Pleacă. După el ies Maria Vasilievna şi Sonia.)

VOINIŢKI (sărută îndelung mâna Elenei Andreevna): Cu bine, iartă-mă!

Nu ne vom mai vedea niciodată!

ELENA ANDREEVNA (mişcată): Cu bine, dragul meut (îl sărută pe frunte şi pleacă.)

ASTROV (către Teleghin): Spune, Ciupitule, să înhame şi caii mei. TELEGHIN: Am înţeles, drăguţule! (Iese. Rămân numai Astrov şi

Voiniţki.)

ASTROV (strânge culorile de pe masă şi le pune într-un geamantan): De ce nu te duci să-l petreci?

VOINIŢKI: Lasă-l să plece, eu nu pot… Nu pot. Mi-e greu. Trebuie să mă ocup de ceva, cât mai repede… Să lucrez! Să lucrez! (Frunzăreşte hârtiile de pe masă.) (Pauză. Se aud clopoţeii trăsurii.)

ASTROV: Au plecat. Profesorul trebuie să fie mulţumit. N-o să mai dea pe-aici cât o fi lumea.

MARINA (intrând): Au plecat. (Se aşază pe un scaun şi împleteşte la ciorap.)

SONIA (intră): Au plecat. (îşi şterge lacrimile.) Dă, Doamne, să fie într- un ceas bun! Ei, unchiule Vanea, să facem ceva…

VOINIŢKI: Să lucrăm, să lucrăm…!

SONIA: N-am mai stat de mult împreună la masa asta… (Aprinde lampa de pe masă.) Mi se pare că nu e cerneală… (Ia călimara, se duce la dulap şi o umple.) Totuşi, îmi pare rău că au plecat.

MARIA VASILIEVNA (intră încet): Au plecat. (Se aşază $i se adânceşte în

citit.)

SONIA (se aşază la masă şi răsfoieşte registrul): Mai întâi de toate,

unchiule Vanea, să trecem conturile. Totul s-a încurcat. Şi azi au trimis după socoteli. (Scrie.) Tu scrii un *eont, iar eu altul.

VOINIŢKI (scrie): „Contul… Domnului…” (Scriu amândoi în tăcere.) MARINA (cască): Mi-e somn…

ASTROV: Ce linişte! Peniţele scârţâie, greierele cântă. E cald, te simţi bine… Nu-mi vine să plec de aici. (Se aud clopoţeii.) Au tras caii la scară, nu- mi mai rămâne aşadar decât să-mi iau rămas bun de la voi, prietenii mei, de la masa asta şi… Apoi la drum! (Pune harta în mapă.)

MARINA: De ce te grăbeşti? Mai stai! ASTROV: Nu se poate.

VOINIŢKI (scrie): „Rămân din datoria veche două ruble şaptezeci şi cinci”.

(Intră un argat.)

ARGATUL: Mihail Lvovici, caii au tras la scară!

ASTROV: Am auzit! (îi dă trusa, geamantanul şi mapa.) Uite, ia astea!

Vezi să nu boţeşti mapa!

ARGATUL: Am înţeles! (Iese.)

ASTROV: Haidem!… (Merge să-şi ia rămas bun.) SONIA: Când o să ne mai vedem?

ASTROV: Până la vară nici nu poate fi vorba. Iarna e greu. Se înţelege de la sine că dacă se întâmplă ceva, îmi daţi de ştire şi vin. (Dă mina cu ea.) Mulţumesc pentru pâine şi sare, pentru ospitalitatea voastră, într-un cuvânt pentru toate. (O sărută pe Marina pe frunte.) Rămâi cu bine, bă-trânico!

MARINA: Pleci fără să-ţi fi băut ceaiul? ASTROV: Nu beau, măicuţă!

MARINA: Poate un păhărel de vodcă? ASTROV (nehotărât): Dacă zici dumneata… (Marina iese.)

ASTROV: Lăturaşul meu din stânga a început să şchiopăteze! Am băgat de seamă ieri, când l-a dus Petruşka la adăpat!

VOINIŢKI: Trebuie să-l potcoveşti din nou.

ASTROV: Am să mă opresc la Rojdestvennoe, la potcovar. N-am încotro! (Se apropie de harta Africii şi o priveşte.) Ce mai arşiţă trebuie să fie acum în Africa asta! Grozav lucru!

VOINIŢKI: Tot ce se poate!

MARINA (se întoarce cu tava pe care e un păhărel de vodcă şi o bucăţică de pâine): Pofteşte!

(Astrov bea vodca.)

MARINA: Să-ţi fie de bine, tătucule! (Se închină adine.) Da o bucată de pâine nu iei?

ASTROV: Nu. Merge şi aşa!… Toate cele bune! (Către Marina.) Nu mă mai petrece, măicuţă. Nu e nevoie!

(Pleacă. Sonia iese după el, ca să-l petreacă cu o luminare. Marina se aşază In fotoliul ei.)

VOINIŢKI (scrie): „La două februarie douăzeci de fun-turi de untdelemn… La şaisprezece februarie iarăşi ulei^ douăzeci de funturi hrişcă”… (Pauză.) (Se aud zurgălăii.) MARINA: A plecat!

(Pauză.)

SONIA (se întoarce şi pune luminarea pe masă): A plecat…

VOINIŢKI (calculând la abac): în total cincisprezece… Douăzeci şi cinci… I

(Sonia se aşază şi scrie.) MARINA (cască): Of, păcatele noastre…

(Teleghin intră în vârful picioarelor, se aşază Ungă uşă şi-şi acordează încet chitara.)

VOINIŢKI (Soniei, mângiindu-l părul): Copila mea, ce greu îmi este, dacă ai şti ce greu îmi este!

SONIA: Ce să-l faci, trebuie să trăieşti! (Pauză.) Vom trăi, unchiule Vanea. Vom trăi un şir lung, lung de zile, de seri nesfârşite; vom îndura cu răbdare încercările pe care ni le va trimite soarta; ne vom trudi pentru alţii, şi-acum şi la bătrâneţe, fără să cunoaştem odihna şi când ne va sosi ceasul, vom muri supuşi, şi-acolo, dincolo de mormânt, vom spune că am suferit, că am plâns, că am fost amărâţi şi Dumnezeu o să se îndure de noi amândoi şi noi, unchiule drag, vom vedea o viaţă luminoasă, frumoasă, minunată! Ne vom bucura şi vom privi nenorocirile noastre de-acum zâmbind cu înduioşare

şi o să ne odihnim. Credân asta, unchiule, cred cu tărie, cred din tot sufletul… (îngenunchează în faţa sa şi-şi pune capul în mâinile lui. Cu glas obosit.) Ne vom odihni!

(Teleghin cântă încet din chitară.)

SONIA: Ne vom odihni! Vom auzi îngerii, vom vedea cerul semănat cu diamante, vom vedea toate răutăţile pă-mănteşti, toate suferinţele noastre topite în îndurarea care va cuprinde întreaga lume şi viaţa noastră va fi tihnită, duioasă şi dulce ca o dezmierdare. Cred, da, cred… (îişterge lacrimile cu batista.) Unchiule Vanea, bietul meu unchi, tu plângi… (Printre lacrimi.) N- ai cunoscut nici o bucurie în viaţă, dar aşteaptă, unchiule Vanea, mai aşteaptă… Ne vom odihni! (îl îmbrăţişează.) Ne vom odihni!

(Paznicul bite toaca. Teleghin cântă încet din chitară, Maria Vasilievna scrie pe marginea broşurii, Marina împleteşte la ciorap.)

SONIA: Ne vom odihni!

(Cortina se lasă încet)

SFÂRŞIT